ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1907

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ
ΕΥΓΕΝΙΑ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΖ' - ΑΘΗΝΑΙ ΙΟΥΝΙΟΣ 1924 ΤΕΥΧΟΣ 200

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

ΕΤΟΣ ΙΖ' — ΙΟΥΝΙΟΣ 1924 — ΤΕΥΧΟΣ 200

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΑΝΟΥ. Δήγημα Γεωργίου Τσοκοπούλου.
ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου. Ν. Ι. Λάσκαρη.
Η ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ. Νίτσας Μακρῆ.
Η ΓΑΖΙΑ. Ποίημα Α. Προβελεγγίου.
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΚΙΝΗΣΙΝ.
ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΕΛΙΣ.
ΒΙΒΛΙΑ καὶ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ.

Πᾶσα ἀποστολὴ ἀποβλέπουσα τὴν «Ἑλληνικὴν Ἐπιθεώρησιν» (χειρόγραφα, Περιοδικά, βιβλία, ἐπιστολαί, συνδρομαὶ κ. λ. π.) πρέπει νὰ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Διευθύντριαν:

Δι' ΕΥΓΕΝΙΑΝ ΖΩΓΡΑΦΟΥ Ὁδὸς Μενάνδρου 83.

Πᾶν σύγγραμμα ἀποστελλόμενον εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς «Ἑλλην. Ἐπιθεωρήσεως» ἀναγγέλλεται δι' αὐτῆς.

ΕΡΓΑ ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ:

Διηγήματα κ. λ. π.

ἐκδοθέντα ὑπὸ τῆς συγγραφέως:

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ τόμος Α'.
» Β'.
» Γ'.

Η ΓΚΟΥΡΑΙΝΑ, ἱστορικὸν μυθιστόρημα.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ τόμος Α'.

Θεατρικὰ ἔργα.

Διδαχθέντα ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς

Η ΜΟΝΑΧΗ. Δρᾶμα Βυζαντινὸν τρίπρακτον.
Ο ΕΞΙΔΑΣΜΟΣ. Δρᾶμα κοινωνικὸν τρίπρακτον.
Η ΚΑΕΦΤΟΠΟΥΛΑ. Δρᾶμα ἱστορικὸν »
Η ΤΖΕΝΗ ΜΕ ΤΟ ΓΕΛΙΟ ΤΗΣ. Κοινωνικὸν δραμάτιον μεταφρασθὲν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν
ΟΤΑΝ ΛΕΙΠΗ ΤΟ ΧΡΗΜΑ. Δρᾶμα κοινωνικὸν τρίπρακτον.
Η ΑΝΟΙΞΙΣ. Κοινωνικὸν δραμάτιον.
ΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ. Δρᾶμα μονόπρακτον

Διάφοροι μελέται, διηγήματα, ταξειδιωτικαὶ ἐντυπώσεις, θεατρικὰ ἔργα κλπ. δημοσιευθέντα εἰς δέκα πέντε τόμους τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐπιθεωρήσεως» θὰ ἐκδοθῶσιν εἰς τόμον προσεχῶς.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Διὰ τὸ Ἐσωτερικόν:	Ἔκδοσις ἁπλῆ	Δραχμαὶ 25.—
	» ἐκλεκτή	» 35.—
Διὰ δημόσια Γραφεῖα		» 60.—
Διὰ τὴν Εὐρώπην, Αἴγυπτον καὶ Κύπρον		Σελήνια 15.—
Διὰ τὴν Ἀμερικὴν		Δολλάρια 4.—

Αἱ συνδρομαὶ εἶνε γενικῶς προπληρωτέαι.—Αἱ ἐγγραφαὶ ἄρχονται ἀπὸ τῆς 1ης ἑκάστου μηνός.

ΤΙΜΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ

Ὁλόκληρος σελὶς εἰς ἓν τεῦχος	200.—
Ἡμίσεια »	150.—
Τέταρτον σελίδος	75.—
Ὄγδοον »	50.—
Διὰ συνεχεῖς δημοσιεύσεις ἰδιαίτεραι συμφωνίαι	

ΕΤΟΣ ΙΖ' — ΑΘΗΝΑΙ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1924 — ΤΕΥΧΟΣ 200

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1917

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΕΥΓΕΝΙΑ ΖΩΓΡΑΦΟΥ — ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ 83

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΑΝΟΥ

ΔΗΓΗΜΑ

Ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ τόσον προώρως ἀναρπαγέντος λογογράφου Γεωργίου Τσοκοπούλου

Ὁ μεγάλος ἐξοχικὸς δρόμος ποῦ ἔκανα συχνώτατα τὸν περίπατό μου, σ' ἕνα σημεῖο ἐχωριζώτανε εἰς δύο. Ἐγὼ ἀκολουθοῦσα πάντοτε τὴν ἴσια γραμμή. Ἐκεῖνο τὸ ἀπόγεμα ἀπεφάσισα νὰ πάρω τὸν πλάγιο δρόμο, κι' ὅπου μὲ βγάλῃ.

Καὶ ἦταν πραγματικῶς ὡραῖοι οἱ πλάγιοι δρόμοι. Δὲν ἐπερνοῦσαν ἀπὸ κεῖ οὔτε τραμ οὔτε αὐτοκίνητα. Πολὺ διαβάτες ἦσαν λίγοι. Μεγάλες πιπεριὲς ἐσχημάτιζαν ἕναν πράσινο θόλο. Δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ χωράφια καλλιέργητα, μὲ σχίνους καὶ θυμάρι, μυρωμένα φυάκια πρωτόβγαλτα καὶ θρούμπη μὲ μικρὰ μωβ ἀνθάκια.

Θὰ ἐπεριπατοῦσα ἔτσι τρία τέταρτα τῆς ὥρας ὅ-ταν ἀντίκρυσα ἔξαφνα πίσω ἀπὸ ἕνα ἀπότομο ὕψωμα τοῦ δρόμου, μιὰ μικρὴ μπυραρία, νεοκτισμένη, κάτω ἀπὸ τὸν ἀσβέστη, κομψὴ καὶ χαρούμενη, μὲ μεγάλες πικροδάφνες, πυκνὰ πεῦκα καὶ στρογγυλὰ σιδερένια τραπεζάκια, ἁπάνω στὰ ὁποῖα ἄσπριζαν καθαρὰ καὶ φρεσκοπλυμένα τραπεζομάντηλα.

Ἔπειτα ἀπὸ μιάμισης ὥρας δρόμο ἐκεῖνη ἡ μικρὴ μπυραρία ἐφαινώτανε πῶς μὲ ἐκαλοῦσε νὰ μοῦ προσφέρῃ λίγης ὥρας ἀνάπαυσι, μιὰ κρύα μπύρα καὶ ἕνα θαυμάσιο πανόραμα τοῦ ὡραίου ἀνοιξιάτικου ἀπογεύματος.

Μόλις ἐκάθησα ἕνας μικρὸς ὑπηρετάκος καθαρὸς καὶ μὲ ἔξυπνα μάτια μ' ἐπλησίασε καὶ μοῦ ἔδειξε ἕνα πανόμακρο χαρτὶ μὲ τὸν κατάλογο τῶν φαγητῶν. Ἀπὸ περιέργεια ἔρριξα μιὰ ματιά. Ἦταν ἐκεῖ ὅ,τι ἠμποροῦσε ν' ἀπαιτήσῃ κανεὶς ἀπὸ μιὰν μπυραρίαν ἐγγλικὴ καὶ κάτι παραπάνω ἀκόμα.

—Νὰ μοῦ δώσῃς μιὰ μπύρα κρύα, εἶπα στὸ παιδί, κι' λίγο ψωμὶ μὲ καλὸ τυρί, ἀλλὰ καλό, ἂν ἔχῃ. Φέρε καὶ μερικὰ κεράσια.

—Μάλιστα, κύριε.

Τὸ τυρὶ ἐν τούτοις δὲν ἦτανε περίφημο. Ἀλλὰ ἡ μπύρα ἦταν κρύα, τὰ κεράσια ἐπροκαλοῦσαν μὲ τὸ χρῶμά τους. ἕνα τσιγάρο ἦτανε ἀπόλαυσις ἔπειτα ἀπὸ τόσο δρόμο καὶ τὸ πανόραμα μπροστά μου ὑπέροχον. Μιὰ πράσινη θάλασσα ἁπλωνώτανε ἀτελείωτη καὶ στὸ βάθος ἡ Ἀκρόπολις καὶ ὁ Λυκαβητὸς ἐπρόβαλαν σὰν νησάκια στὴ μέση κάποιου φουσκωμένου ὠκεανοῦ. Ὁ ἥλιος ἔγερνε πιά. ἀλλὰ ἤθελε τοὐλάχιστον μιὰ μισὴ ὥρα ἀκόμα γιὰ νὰ βασιλέψῃ. Εἶχα λοιπὸν ὅλον τὸν καιρὸν νὰ καθήσω στὴ μικρὴ μπυραρία καὶ νὰ εἶμαι μὲ τὸ σούρουπο στὴν πόλι.

Ἄξαφνα μέσα ἀπὸ τοὺς σχίνους ἐπρόβαλε ἕνας ἄνθρωπος. Μὲ τὸ καπέλλο στὸ χέρι καὶ τὸ κεφάλι σκυμμένο ἔδειχνε πῶς δὲν ἔκανε αὐτὸν τὸν περίπατο γιὰ νὰ θαυμάσῃ τὸ πανόραμα. Κάποια φουρτοῦνα εἶχεν ὁ ἄνθρωπος στὸ κεφάλι του. Ὅσο ἐπλησίαζε μοῦ φαινώτανε ὅτι τὸν ἀναγνωρίζω. Μά, βέβαια, ἦτανε ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς, πελάτης μου στὸ δικηγορικό μου γραφεῖο, ἄνθρωπος ἄτυχος, κακοποίρης, αἰωνίως στενοχωρημένος, θῦμα τῆς Μοίρας ποὺ δὲν εἶχε κουραστῆ νὰ τὸν κυνηγᾷ.

Ἐπερνοῦσε τώρα μπροστά μου χωρὶς νὰ προσέξῃ οὔτ' ἐμένα. οὔτε τὴν μπυραρία, μὲ τὸ χέρια πίσω, μὲ τὸ καπέλλο στὰ χέρια, μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο.

—Γιάννη, ἔ, Γιάννη... Πῶς ἀπὸ δῶ; Ἔλα, κάθησε.

—Μὲ συγχωρεῖς. Δὲν σὲ εἶδα, μοῦ εἶπε. Ἐπερπατοῦσα ἀφηρημένος.

—Ἔλα κάθησε νὰ πιῇς κάμῃς συντροφιά. Θὰ πάρῃς μπύρα;

—Τὴν πέρνω.

Ἐκ ὕψους τὸ τραπέζι. Στὸ μεταξὺ ὁ Γιάννης ὁ

Ἀνεμᾶς ἐκύτταζε μὲ τέτοιο τρόπο τὰ κεράσια ποῦ εἶχα ἀκόμη μπροστά μου, ὥστε ἔκαμα τὴ σκέψη ὅτι μπορεῖ καὶ νὰ μὴν ἔχῃ φάει.

— Φέρε τὸν κατάλογο, εἶπα στὸ παιδί, καὶ σερβίρισε τὸν κύριο.

— Ἐσὺ ἔφαγες;

— Ἐγὼ ἐπερπάτησα πολὺ καὶ ὅταν κουράζομαι μοῦ κόβεται ἡ ὄρεξι. Ἀλλὰ μὴν κοπιάζῃς τί κάνω ἐγώ. Ἂν πεινᾷς...

— Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ὁ περίπατος μέσα στὰ χωράφια...

Εἰς τὸ μεταξὺ ἐμελετοῦσε τὸν κατάλογο. Στὰ μάτια του ἐζωγραφίζοντο ἐπιθυμίες. Δύο τρεῖς φορὲς ἐκίνησε τὴ σιαγόνα του σὰ νὰ ἐμασοῦσε. Ἀπεφάσισα νὰ τὸν εὐκολύνω.

— Νὰ σοῦ φέρῃ ἕνα ψάρι. Ἔχει καὶ ψητὸ ποῦ πιστεύω πῶς θὰ εἶναι καλό. Καμμιὰ ὀμελέττα, μιὰ σαλάτα... Τυρί, ἀλλὰ νὰ εἶναι καλλίτερο. Φροῦτα καὶ μπῦρες.

Ὁ Γιάννης ἐγύρισε πρὸς τὸ παιδί.

— Αὐτὰ ποῦ εἶπε ὁ κύριος. Φέρε μπύρα καὶ ἄρχισε ἀπὸ ὅ,τι ἔχεις ἕτοιμο. Μά, γρήγορα! Ἄκουσες;

Δὲν εἶχε τελειώσει ἀκόμη ἡ διαταγὴ καὶ ἦρθε τὸ ψάρι μὲ τὴν σαλάτα. Ἔτρωγε μὲ βουλιμία, σὰν πεινασμένο θηρίο. Μὲ τὸ μάτι ἔδειξε τὸ πιάτο τῆς σαλάτας ποῦ εἶχεν ἀδειάσει. Καὶ μὲ τὸ ψητὸ ἦρθε δεύτερη σαλάτα.

Ἐνῷ ὁ δυστυχισμένος ἄνθρωπος ἔτρωγε σιωπηλός, βιαστικός, σὰν νὰ ἐφοβώτανε μήπως δὲν χορτάσῃ, ἐσυλλογιζόμουνα τὴν ἱστορία του· τὸν εἶχα δυὸ-τρία χρόνια τώρα πελάτη, ἢ μᾶλλον τὸν ἐπροστάτευα, καὶ τὸν ἤξερα καλά. Καὶ εὕρισκα ὅτι πραγματικῶς δύσκολα θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἀνακαλύψῃ ἄνθρωπο πιὸ δυστυχισμένο.

Ἦτανε παιδὶ ἀρχοντικῆς νησιώτικης οἰκογενείας κ' ἐγεννήθηκε μέσα στὸν πλοῦτο. Ἀλλὰ μὲ τὴ γέννησί του ἄρχισεν ἡ δυστυχία τῆς οἰκογενείας. Τὰ κτήματα πουλήθηκαν, τὰ καράβια ἐβούλιαξαν, στὰ ἀμπέλια ἔπεσε ἀρρώστεια, ἡ ἐλιὲς ἐκάηκαν, ἡ μητέρα ἀπέθανε, ὁ πατέρας ἀπέθανε καὶ ὁ γυιὸς ἔρημος καὶ φτωχὸς ἦρθε στὴν Ἀθήνα νὰ ρρῇ τύχη.

Ἤξερε ἕνα σωρὸ πράγματα. Ἦτανε σχεδιαστὴς σπάνιος. Ἤξερε νὰ φτειάνῃ κολώνια, νὰ διορθώνῃ ρολόγια, νὰ κατασκευάζῃ βουκέττες καὶ πυροτεχνήματα. Ἦτανε πρακτικὸς μεταλλειολόγος, ἀλλὰ τὴ φυσικὴ του κλίση τὴν εἶχε βοηθήσει μὲ τόσο διάβασμα ποῦ τὸν ἀνεγνώριζαν καὶ οἱ ἐπιστήμονες. Ἦτανε ἄριστος καλλιγράφος καὶ μποροῦσε νὰ μιμηθῇ τὸν τύπο μὲ τέτοια τελειότητα ὥστε νὰ μὴν καταλαβαίνῃ κανεὶς ὅτι τὰ γράμματα ἤτανε μὲ τὸ χέρι. Εἶχε ἀνακαλύψει μία ἀλοιφὴ ἐναντίον τῆς φαλάκρας, ἤξερε καλὰ Γαλλικὰ ἀπὸ τὸ σπῆτί του κ' ἔμαθε μόνος του Λατινικά, ποῦ μποροῦσε νὰ μιλήσῃ σὰν νὰ ἤτανε πολίτης τῆς ἀρχαίας Ρώμης. Ἔφτανε νὰ σηκώσῃ λίγο τὸ κεφάλι νὰ μυρίσῃ τὸν ἀέρα γιὰ νὰ σᾶς πῇ τί καιρὸ θὰ κάμῃ αὔριο. Καὶ ἐπὶ τέλους εἶχε εἰδικότητα στὰ χρηματιστικά, πολλοὶ δὲ ἐβεβαίωναν ὅτι σὲ στιγμὲς ἀμφιβολίας τὸν ἤκουσαν κ' ἔκαμαν τὴν τύχη τους.

— Ἄνθρωπος μὲ τόσα προσόντα δὲν θὰ χαθῇ, ἔλεγαν ὅλοι.

Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος μὲ ὅλ' αὐτὰ τὰ προσόντα ἐχαιώτανε· εἶχε χαθῆ. Μόλις ἦρθε στὰς Ἀθήνας διωρίσθηκε σχεδιαστὴς σὲ μιὰ Ἑταιρία ποῦ ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ μιὰ καινούργια σιδηροδρομικὴ γραμμή. Ἡ ἑταιρία ἐναυάγησε καὶ ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς εὑρέθη χωρὶς μ' ἕνα πιστοποιητικὸ ποῦ ἐβεβαίωνε ὅτι ἤτανε ὑπάλληλος «εὐφυής, ἐργατικὸς καὶ εὐσυνείδητος». Ὁ βουλευτὴς τῆς ἐπαρχίας του ἀνέλαβε νὰ τὸν προστατεύσῃ. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ τρεξήματα καὶ βάσανα ἔγινε ὁ διορισμός του στὸ τμῆμα τῶν Δημοσίων Ἔργων. Τὴν βραδυὰ ποῦ ἐπρόκειτο νὰ ὑπογραφῇ τὸ διάταγμα ἔπεσεν ἡ Κυβέρνησις.

Τὸ ὄνειρό του ἦταν νὰ προσληφθῇ σὲ ἑταιρία μεταλλείων. Ὡς νὰ βρεθῇ ἡ ἑταιρία ἔγινε διορθωτὴς σὲ μιὰ ἐφημερίδα. Ἡ ἐφημερὶς μετὰ δεκαπέντε ἡμέρες ἔπαυσε νὰ ἐκδίδεται.

Μ' ὅλα αὐτὰ ἐν τούτοις εὑρέθηκε μιὰ νέα καὶ τὸν ἠγάπησε. Ἡ νέα αὐτὴ εἶχε τὸν πατέρα της ποῦ ἐδούλευεν ἀκόμη γερὰ στὸ ἐμπόριον τοῦ ποδαριοῦ καὶ ἕνα σπητάκι δίπατο σὲ μιὰ μακρινὴ συνοικία τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ πεθερὸς ἔκαμε στὴν ἀρχὴ δυσκολίες, ἔπειτα ὑπεχώρησε, στὸ τέλος τὸν ἀγάπησε κι' αὐτὸς τὸν γαμπρό του. Καὶ ὡς νὰ βρῇ ὁ γαμπρὸς δουλειά, ἐδούλευε ὁ πεθερὸς καὶ τὸ καθημερινὸ δὲν ἔλειπεν. Ἔγιναν στὸ μεταξὺ καὶ δύο παιδιὰ δίδυμα. Ἕνα πρωὶ ὁ πεθερὸς ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπῆτι καὶ δὲν ξαναγύρισε ζωντανός. Ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς ἐπῆγε καὶ τὸν εὑρῆκε πεθαμένο στὸν σταθμὸ τῶν Πρώτων Βοηθειῶν. Καὶ ἡ δυστυχία ξαναῆρθε στὸ σπῆτι.

Μέσα στὰ χαρτιὰ τοῦ γέρου εὑρέθηκε κ' ἕνα συμβόλαιον ἀσφαλιστικῆς Ἑταιρίας. Ὁ πεθερὸς εἶχε ἀσφαλίσει τὸ σπῆτί του γιὰ εἴκοσι χιλιάδες δραχμές. Ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς ἔπεσε σὲ μεγάλη σκέψη. Ἂν εἶχε τὴς εἴκοσι χιλιάδες δραχμὲς μποροῦσε νὰ κάμῃ χίλιες δουλειές. Καλὸ βέβαια τὸ σπῆτι, μὰ τί νὰ τὸ κάμῃς ὅταν δὲν ἔχεις νὰ φᾷς. Ἕνα βράδυ λοιπὸν στὴν ἀπελπισία του ἔβαλε φωτιὰ στὸ σπῆτι γιὰ νὰ πάρῃ τ' ἀσφάλιστρα. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ δὲν ἔμεινε ἡ παραμικρὰ ἀμφιβολία ὅτι ἡ φωτιὰ δὲν ἤτανε τυχαία· τὸν ἔπιασαν λοιπὸν καὶ τὸν ἔκλεισαν στὴ φυλακή.

Τότε τὸν ἐρωτογνώρισα. Ἡ γυναίκα του ἦρθε νὰ μὲ παρακαλέσῃ νὰ τὸν ὑπερασπισθῶ. Γυναίκα ἀληθινὰ ὡραία, μὲ δυὸ μεγάλα μαῦρα καὶ ἐκφραστικὰ μάτια, μὲ τὴν ὄψη χλωμὴ ἀπὸ τὴ δυστυχία κι' ἀπὸ τὴν συγκίνηση, μὲ σῶμα ἀγάλματος, μὲ μιὰ ἔκφρασι

ἀρχοντιᾶς στὸ ὅλο της, μοῦ ἔκαμε μιὰ ζωηρὴ ἐντύπωσι. Δὲν κατώρθωσα νὰ κρατηθῶ καὶ τῆς εἶπα ὅτι ὁ ἄντρας της εἶναι ἕνα ζῶον.

— Ὄχι, δὲν εἶναι κουτός. Καὶ τὴ δουλειὰ τὴν ἀγαπάει, μοῦ εἶπε. Ἀλλὰ εἶναι ἄτυχος, πολὺ ἄτυχος. Καὶ νὰ εἴμαστε μόνοι δὲν ἐπείραζε... Μὰ ἔχομε καὶ δύο παιδιά...

Ἀνέλαβα τὴν ὑπεράσπισί του. Ἀλλὰ τὸ ἔγκλημα ἤτανε φανερόν. Ἡ ἀσφαλιστικὴ ἑταιρία ποῦ τὴν εἶχε πάθει καὶ ἀπὸ ἄλλους χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ τοὺς πιάσῃ, ἐντοῦσε νὰ τιμωρηθῇ αὐτὸς τοὐλάχιστον, γιὰ παραδειγματισμό. Στὸ δικαστήριο διηγήθηκα τὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου. ἔδειξα τὴ γυναῖκά του ποῦ ἤτανε σωριασμένη σ' ἕνα κάθισμα στὸ ἀκροατήριο κ' ἐπέτυχα νὰ τὸν καταδικάσουν μόνο δυὸ χρόνια. Μὲς στὴ φυλακὴ ἔμαθε νὰ σκαλίζῃ ἀπάνω σὲ ξύλο κ' ἔκανε εἰκόνες Ἁγίων, τὴς ἔδινε στὴ γυναῖκά του κ' ἐκείνη τὴς πουλοῦσε γιὰ εἰκόνες καμωμένες στὸ Ἅγιον Ὄρος.

— Ἄνθρωπος ποῦ ξέρει τόσα πράματα, ἔλεγαν οἱ φυλακισμένοι, δὲν θὰ χαθῇ.

Ἐπὶ τέλους ἐβγῆκε ἀπὸ τὴ φυλακή. Ἀπεφάσισα νὰ τοῦ βρῶ δουλειά. Τὸν ἐσύστησα σ' ἕνα πελάτη μου παραγγελιοδόχο. Ὁ παραγγελιοδόχος ἤτανε ἐνθουσιασμένος γιὰ τὸν ὑπάλληλό του. Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρες ἦρθε νὰ μ' εὐχαριστήσῃ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποῦ τοῦ ἐσύστησα. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρες ὁ παραγγελιοδόχος ἐξηφανίζετο μὲ ἕνα γερὸ ἔλειμμα χρημάτων τῶν πελατῶν του καὶ τὸ γραφεῖο ἔκλεισε. Ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς εὑρέθηκε χωρὶς δουλειά.

Μιὰ μέρα ἕνας ἄλλος πελάτης μου ἦρθε νὰ ζητήσῃ τὴ γνώμη μου γιὰ ἕνα μεταλλεῖο ποῦ τοῦ ἐπρότειναν ν' ἀγοράσῃ. Ἐσχημάτισα τὴν πεποίθησι ὅτι ἡ δουλειὰ ἤτανε πολὺ καλή. Τοῦ ἐσύστησα νὰ μὴν ἀφήσῃ τὴν εὐκαιρία. Καὶ τοῦ ἐπρότεινα νὰ πάρῃ καὶ τὸν Γιάννη τὸν Ἀνεμᾶ. Δὲν ἤτανε ἐπιστήμων, ἀλλὰ καὶ ὡς πρακτικὸς ἠμποροῦσε νὰ τὸν χρησιμεύσῃ. Ἐξήτησε νὰ τὸν ἰδῇ, ἐμίλησε μαζῆ του, ἔμειναν σύμφωνοι. Τὴν Δευτέραν τὸ πρωὶ ἐμοιζευθήκαμε στὸ συμβολαιογραφεῖο γιὰ νὰ ὑπογραφοῦν τὰ συμβόλαια. Εἶχαν περάσει ἡ δέκα καὶ ὁ ἀγοραστὴς δὲν ἐφαινώτανε. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐκεῖ κ' ἐπεριμέναμε. Φυσικὰ ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς ἀπὸ τοὺς πρώτους. Εἶχ' ἀρχίσει ν' ἀνησυχῶ ὅταν ὁ ἀγοραστὴς ἔφθασε μὲ ἀμάξι. Εἶχε ἀργήσει γιατί τοῦ ἦρθε κάποια ἔλαφρὰ ζάλη. «Εἶναι ἀπὸ τὴ ζέστη», εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος καὶ ἄρχισε νὰ διαβάζῃ τὸ συμβόλαιον. Δὲν εἶχε φτάσει ἀκόμα στὴ μέση ὅταν ὁ ἀγοραστὴς ἐτέντωσε τὰ χέρια του, τὰ ἔφερε στὸ λαιμό του σὰν νὰ ἐπνιγώτανε καὶ ἐκυλίσθηκε κάτω. Ἕνας γιατρὸς ποῦ εὑρέθηκε τυχαίως, τὸν ἐξεκούμπωσε, τὸν ἐξήτασε καὶ εἶπε μὲ φωνὴ βαρειά.

— Νεκρός! Συγκοπὴ τῆς καρδιᾶς!

Ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς ἔμεινε πάλι χωρὶς δουλειά. Ἀλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν εἶχα πιὰ τὸ θάρρος νὰ τὸν συστήσω. Θὰ ἦταν ἱκανὸς νὰ μὴ μοῦ ἀγήσῃ ζωντανὸ κανένα πελάτη. Μὲ εἶχε πιάσει ἕνας φόβος ἀκατανίκητος· τὸν ἐβοηθοῦσα λοιπὸν ὅσο μποροῦσα, καὶ τὸν ἄφησα στὴν τύχη του. Οὔτε κ' ἐκεῖνος ἐτόλμησε πιὰ νὰ μοῦ ζητήσῃ σύστασι.

Ἐνῷ ἀπὸ μέσα μου ἐπεριοῦσα ἔτσι γρήγορα γρήγορα τὴν ἱστορία αὐτῆς τῆς δυστυχίας, ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς ἐτελείωνε τὴν ὀμελέττα καὶ τὸ τέταρτο ψωμάκι κ' ἔρριχνε ἀκόμα ἕνα βλέμμα στὸν κατάλογο.

— Μικρέ, τὸ τυρί, εἶπε. Καὶ ψωμὶ σὲ παρακαλῶ. Καὶ μιὰ μπύρα ἀκόμα.

Ἔφαγε τὸ τυρὶ μὲ μεγάλες μπουκιὲς ψωμί. Ἔπειτα ἐρρίχθηκε στὰ φροῦτα. Ὅταν εἶδε πῶς τὸ παιδὶ τὸν ἐκύτταζε μὲ κάποια ἀπορία, εἶπε δυνατά:

— Πῶς ἀνοίγει ἡ ὄρεξι μὲ τὸν περίπατο! Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἔκαμα δυὸ ὧρες δρόμο!

Ὅτον ἄφησε πιὰ τὴν πετσέτα του τὸν ρώτησα:

— Ἔναν καφὲ τώρα, ἔ; Θὰ πάρω κ' ἐγώ.

— Τότε τὸν πέρνω. Δύο καφέδες, μικρέ.

Ἡ ὄψις του εἶχε ἀλλάξει. Ἐφαινώτανε τώρα εὐτυχὴς κ' εὐχαριστημένος. Δὲν εἶχε πιὰ ἐκεῖνο τὸ πένθιμο ὕφος ποῦ παρουσίαζε τὴν ὥρα ποῦ ἐπρόβαλε ἀπὸ τὰ χωράφια. Γιὰ νὰ μὴν φανῶ ὅτι τὸν ἐπρόσεξα, εἶπα:

— Τὸ ψητὸ δὲν μοῦ φάνηκε ἄσχημο. Γιὰ ἐξοχικὴ ταβέρνα πάλιστα πολὺ καλό.

Μὲ ἐκύτταξε μὲς στὰ μάτια καὶ μοῦ εἶπε:

— Ἄφησέ τ' αὐτά! Ἐσὺ δὲν ἔφαγες ψητό. Ἐσὺ δὲν δὲν ἔχεις ἀνάγκη ἀπὸ ψητό. Ἔφαγες καλὰ τὸ μεσημέρι σου, ἐσύ. Ἐνῷ ἐγώ...

— Ἔ, τί σημαίνει;... Ἐλπίζω πῶς δὲν ἤθελες τίποτ' ἄλλο.

— Ὄχι. Ἐγὼ ἔφαγα καλά... Μπορῶ νὰ κρατήσω ὡς αὔριο τὸ βράδυ... Μὰ ἐκεῖνοι ἐκεῖ κάτω!

Ἐτσήριξε τὰ μάτια του μπροστά του σὰν νὰ ἔβλεπε τὸ σπῆτί του ποῦ θὰ ἐγύριζε ὕστερ' ἀπὸ λίγο καὶ τρία δυστυχισμένα πλάσματα θὰ τὸν ἐκύτταζαν στὰ χέρια νὰ ἰδοῦν τί φέρνει.

— Μὴ στενοχωριέσαι, τοῦ εἶπα. Θὰ φροντίσωμε καὶ γιὰ τὸ σπῆτι.

— Ἀλήθεια;

— Ναί. Πήγαινε μέσα νὰ παραγγείλῃς ὅτι θέλεις γιὰ τὸ σπῆτί σου. Πὲς νὰ σοῦ τυλίξουν στὸ χαρτὶ ψητό, αὐγά, τυρί, φροῦτα. Νά, πάρε κι' αὐτὰ νὰ πληρώσῃς μόνος σου καὶ κράτησε καὶ τὰ ρέστα.

Δὲν ὑπάρχει Θεέ μου περισσότερο σπαρακτικὸν ἀπὸ τὸν ἄνδρα ποῦ κλαίει. Μοῦ ἔκαμε τόση συγκίνησι, ὥστε τοῦ μίλησα σχεδὸν ἄγρια.

— Ἔλα, τοῦ εἶπα. Μὴν κάνεις σὰν παιδί.

Ἐκόβηκε τρεχάτος μέσα στὸ μαγαζί. Στὸ μεταξὺ ἐπροσπάθησα νὰ συνέλθω ἀπὸ τὸν κλονισμὸ ποῦ μοῦ

εἶχε φέρει ἐκείνη ἡ σκηνή. Σ' αὐτὸ μ' ἐβοήθησε κι' ὁ καφφές.

Ἐγύρισε φορτωμένος μ' ἕνα μεγάλο δέμα, τὸ ἄφησε ἀπάνω στὸ τραπέζι καὶ ἄπλωσε τὸ χέρι του στὴν σιγαροθήκη μου.

— Δὲν ξέρεις, μοῦ εἶπε, τί θὰ πῇ γιὰ ἕναν ἄνθρωπο δυστυχισμένο σὰν κ' ἐμένα, νὰ ἔχῃ ἐξασφαλίσει ἔστω καὶ εἴκοσι τέσσερες ὧρες. Γιατί ἐδῶ μέσα ποῦ βλέπεις εἶναι ἡ εὐτυχία εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν. Τὰ καϋμένα τὰ παιδιά! Τί χαρὰ θὰ κάμουν μὲ τὰ κερδάσια!...

— Ὅταν πᾶμε μέσα νὰ μοῦ θυμίσῃς νὰ τοὺς πάρω καὶ μερικὰ γλυκίσματα. Μὰ νὰ μοῦ τὸ θυμίσῃς ἂν τὸ ξεχάσω. Ἄκουσες; Θὰ δυσαρεστηθῶ πολύ.

— Καλά, θὰ σοῦ τὸ θυμίσω. Ἄχ, πῶς θὰ ξεπληρώσω ἐγὼ τὴς εὐεργεσίες ποῦ μοῦχεις κάνει!

— Πρῶτον δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μοῦ τὴς ξεπληρώσῃς. Δεύτερον ἔχει ὁ Θεός. Μιὰ μέρα θ' ἀλλάξουν τὰ πράγματα...

— Ἄ, ὅσο γι' αὐτό, δὲν τὸ πιστεύω. Ἐγώ, φίλε μου, ἐγεννήθηκα μέσα στὸν πύργο τοῦ Καταλάνου. Ὄχι νὰ πῇς ἐκεῖ κάπου κοντά. Μέσα στὸν πύργο τοῦ Καταλάνου.

— Στὸν πύργο τοῦ Καταλάνου... Δὲν καταλαβαίνω.

— Ἔχεις δίκηο, γιατί αὐτὸ δὲν σοῦ τὸ εἶπα ποτέ. Ἐκεῖ κάτω λοιπὸν στὸ νησί μας, μιὰ ὥρα δρόμο μακρυὰ ἀπὸ τὴν πολιτεία εἶναι ἕνας παλιὸς μισογκρεμισμένος πύργος, ὁ πύργος τοῦ Καταλάνου. Σώζεται ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Φράγκων. Ὁ Καταλάνος ἄρχοντας ποῦ τὸν ἔχτισε ἦτανε ἕνας ἄνθρωπος ἄγριος καὶ σκληρός. Μόλις τὸν ἐτελείωσε καὶ κάθησε μέσα ἐξεκληρίσθηκε ὅλη του ἡ οἰκογένεια. Ἀπὸ τότε ὁ πύργος ἔμεινε ἔρημος. Καμμιὰ φορά, Ἀτσίγγανοι, περαστικοὶ ἀπὸ τὸ νησί μας, ἐπηγαίνανε καὶ τρύπωναν ἐκεῖ μέσα. Σὲ λίγο δὲν ἔμενε κανένας ζωντανός.

— Καλά, ἀλλὰ ἐσύ...

— Πῶς ἐγεννήθηκα ἐκεῖ μέσα; τώρα θ' ἀκούσῃς. Μιὰ μέρα φθινοπωρινὴ ὁ πατέρας μου κ' ἡ μητέρα μου ἐπήγανε σὲ κάποιο ἐξοχικὸ κτῆμα. Ὁ καιρὸς ἦτανε ὡραῖος. Ἡ μητέρα μου ἑτοιμαζώτανε νὰ κάμῃ τὸ πρῶτο τὸ παιδί. Ἤθελε ὅμως ἕνα μῆνα ἀκόμα. Κατὰ τὸ ἀπόγεμα ὁ καιρὸς ἐχάλασε. Ὁ πατέρας μου, ἡ μητέρα μου, οἱ ὑπηρέτες ἀνέβηκαν βιαστικὰ στὰ μουλάρια γιὰ νὰ γυρίσουνε στὴν πόλι. Ἀξαφνα ἄνοιξαν οἱ καταρράκτες τοῦ οὐρανοῦ. Βροχὴ μὲ τὸ τουλοῦμι, ἀστραπές, βροντές, κεραυνοί. Ἡ συνοδεία εὑρισκότανε ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸν πύργο τοῦ Καταλάνου. Ὁ πατέρας μου εἶχε ἀκούσει κι' αὐτὸς ὅσα λέγανε γιὰ τὸν πύργο, μὰ ἄνθρωπος ἔξυπνος καὶ κομψευρισμένος, ποῦ εἶχε φάει τὴ ζωή του στὴ θάλασσα, ἐγελοῦσε μὲ αὐτὲς τὴς ἀνοησίες. Γιὰ νὰ μὴ βραχῇ ἡ μητέρα μου ἐχώθηκαν ὅλοι στὸν πύργο ὡς ποὺ νὰ περάσῃ ἡ μπόρα. Μιὰ στιγμὴ ἕνας κεραυνὸς πέφτει στὸν πύργο, ρίχνει ἕνα τοῖχο καὶ ἡ μητέρα μου ἀπὸ τὸ φόβο της, μὲ ἔφερε ἐμένα στὸν κόσμο, πρὶν ἀπὸ τὴν ὥρα μου. Ὅταν μ' ἐσήκωσαν ἀπὸ κάτω εἶχα αὐτὸ ἐδῶ τὸ σημάδι ποῦ βλέπεις στὸ μέτωπο.

— Ἀλήθεια, κάτι ἔχεις αὐτοῦ. Πολλὲς φορὲς μοῦ ἦρθε ἡ ἰδέα νὰ σὲ ρωτήσω. Εἶναι λοιπὸν σημάδι ἀπὸ γεννᾶ.

Εἶναι τὸ σημάδι τῆς μοίρας. Μὴ γελᾶς! Στὸ νησί μου λένε πῶς ὅποιος γεννηθῇ στὸν πύργο τοῦ Καταλάνου ἔχει αὐτὸ τὸ σημάδι. Μόλις γυρίσαμε στὴν πολιτεία μου ἡ μητέρα μου πέθανε. Ἀπὸ τότε ἀρχίσανε ἡ δυστυχίες. Τ' ἄλλα τὰ ξέρεις...

Ἐσηκώθηκα κ' ἐκύτταξα τὸ σημάδι. Ἦτανε ὁλοστρόγγυλο σὰν ἕνα μικρὸ νόμισμα χαλασμένο ἀπὸ τὸν καιρό.

— Μιὰ φορά, μεγάλος πιά, τὸ ἐφωτογράφησα καὶ ἔπειτα ἐμελέτησα τὴ φωτογραφία μὲ τὸν φακό. Λοιπόν, ἔχει ἀπάνω κάτι γράμματα παράξενα. Ἑλληνικὰ βέβαια δὲν εἶναι, οὔτε Λατινικά, οὔτε Ἀραβικά. Εἶναι κάτι ἄλλο. Σὰν ἀρχαῖα Ἀσσυριακά. Χρόνια ἐπαιδεύτηκα νὰ μάθω τί λένε. Ὡς τώρα δὲν τὸ κατώρθωσα.

Ἦτο τώρα κίτρινος σὰν πεθαμένος· τὰ χείλη του ἔτρεμαν. Ἡ φωνή του εἶχε κοπῆ. Ἦταν ὁ ἄνθρωπος ποῦ στὴ ζωή του εἶχε ἀνακατευθῆ τὸ ὑπερφυσικόν. Ἕνας τρόμος παράξενος τὸν εἶχε καταλάβει καὶ εἶχε μεταδοθῆ καὶ σὲ μένα.

— Εἶμαι, εἶπεν, ὁ ἄνθρωπος ὁ σφραγισμένος ἀπὸ τὴ Μοῖρα. Πῶς νὰ παλέψω μὲ τὸν ἐχθρὸ ποῦ δὲν τὸν βλέπω, ἀλλὰ τὸν αἰσθάνομαι κάθε στιγμὴ νὰ μὲ παραμονεύῃ στὸ δρόμο μου;

Ἐκύτταξα γύρω μου ἀνήσυχα. Εἶχε ἀρχίσει νὰ σκοτεινιάζῃ. Αἰσθάνθηκα κάποιο τρόμο μὲ τὴν ἰδέα πῶς θὰ περπατῶ μισὴ ὥρα τοὐλάχιστον στὴν ἐρημιὰ μ' ἕναν ἄνθρωπο ποῦ εἶχε τὴν σφραγίδα τῆς Μοίρας στὸ μέτωπό του. Κ' ἐσηκώθηκα ἀπότομα.

— Ἔ, δὲν πηγαίνομε;

Ἐπήραμε τὸν ἐξοχικὸ δρόμο μὲ βῆμα ταχύ. Σιωπηλοὶ καὶ οἱ δύο ἐπροχωρούσαμε ἀνάμεσα στὰ ἀνθισμένα ἀνοιξιάτικα χωράφια. Μιὰ στιγμὴ αἰσθάνθηκα κάποιο ρῖγος. Ἴσως ἦτον ἀπὸ τὸ βραδυνὸ σχεδὸν ψυχρὸ ἀεράκι. Ἴσως ἦτον ἀπὸ ἕνα φόβο, ἕνα φόβο παράξενο, ποῦ ἐπροσπαθοῦσα τοῦ κάκου νὰ τὸν νικήσω.

Ἐπὶ τέλους ἐφθάσαμε στὸν κεντρικὸ δρόμο. Οἱ διαβάτες ἦσαν ἀραιοί, ἀλλὰ τὰ τράμ ἐπερνοῦσαν γεμάτα, τ' αὐτοκίνητα ἐσκόρπιζαν φωτεινὲς σπαθιὲς μὲς στὸ σκοτάδι, τὰ ἠλεκτρικὰ ἄναψαν ὅλα μαζῆ μιὰ στιγμή. Ἀρχισα νὰ αἰσθάνωμαι καλλίτερα τὸν ἑαυτό μου. Δὲν ἐκρύωνα πιά. Χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῶ ἔκοψα τὸ βῆμά μου. Μοῦ ἦρθε ἡ ὄρεξι νὰ σφυρίξω

ἕνα εὔθυμο τραγουδάκι. Εἶχα τὸ συναίσθημα πῶς ἐσώθηκα ἀπὸ κάποιον κίνδυνο ποῦ ἦταν τόσο περισσότερο τρομερός, ὅσο ἤτανε μυστηριώδης καὶ ἀόριστος.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ὅταν ἐκατέβηκα στὸ γραφεῖό μου ὁ Γιάνης ὁ Ἀνεμᾶς μ' ἐπερίμενε καθισμένος στὸ μικρὸ καναπεδάκι.

— Γιορτὴ χτὲς τὸ βράδυ στὸ σπίτι, μοῦ εἶπε. Ψητό, τυρί, αὐγά, γλύκισμα, κεράσια... Τὰ καϋμένα τὰ παιδιά! Ἡ Ἀγγελική — ἡ γυναίκα μου — δὲν μποροῦσε νὰ κρατήσῃ τὰ κλάμματα. Μὲ τί λίγο πράγμα μποροῦν νὰ γίονυν εὐτυχισμένοι τόσοι ἄνθρωποι.

Ἔπειτα ἦρθε καὶ κάθισε στὸ κάθισμα ἀπέναντί μου, ἔβαλε τὰ χέρια του ἀπάνω στὸ γραφεῖό μου, ἐπῆρε ἕνα ὕφος παράξενο καὶ μοῦ εἶπε:

— Χτὲς σοῦ εἶπα καὶ τὸ τελευταῖό μου μυστικό... Τώρα ξέρεις πιὰ τὴ ζωή μου πρὶν ἀκόμα νὰ γεννηθῶ· τώρα ἦρθα νὰ σοῦ ζητήσω μιὰ συμβουλή.

— Καμμιὰ νέα ἐπιχείρησι;

— Ναί. Ἡ τελευταία.

— Σὲ ἀκούω.

— Πρόσεξε ὅμως τί θὰ μοῦ ἀπαντήσῃς.

Ἐκατέβασε τὰ μάτια του καὶ μοῦ εἶπε μὲ φωνὴ πνιγμένη:

— Τὴν γυναῖκά μου, τὴν ἀγαπῶ τρελλά... Καταλαβαίνω πῶς τὴν ἀδίκησα μὲ τὴν ἀτυχία μου κι' αὐτὸ μὲ κάνει νὰ τὴν ἀγαπῶ πιὸ πολύ. Λοιπόν... Ὑστερα ἀπὸ ὅσα σοῦ εἶπα... ἂν μάθῃς πῶς ἡ γυναίκα μου ἔχει ἐραστή... πῶς ἐγὼ τὸ ξέρω καὶ κλείνω τὰ μάτια μου... θὰ μὲ θεωρῇς ἀκόμα τίμιον ἄνθρωπο... θὰ μπορῇς νὰ μοῦ δίνῃς τὸ χέρι, ὅπως μοῦ τὸ δίνεις τώρα ποῦ ἤμουν τόσο δυστυχισμένος;

Αἰσθάνθηκα κάτι τι στὸ στομάχι. Ἐκατάπια βιαστικὰ τὸ μισὸ φλυτζάνι τὸν καφφὲ γιὰ νὰ νικήσω κάποια ἀηδία ποῦ μοῦ ἐπλημμύριζε τὸ στόμα. Ὅταν ἐσήκωσα τὰ μάτια τὸν εἶδα νὰ μὲ κυττάζῃ μὲ τόση θλίψη, μὲ τόση ἀγωνία, μὲ τόσο σπαραγμό, ἐνόμισα πῶς ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἦτανε στηριγμένα ἀπάνω μου τὰ μάτια μιᾶς γυναίκας καὶ δύο ἀθώων παιδιῶν μὲ τόση προσδοκία, ὥστε ἡ ἀηδία μοῦ ἔφυγε ἀπὸ τὸ στόμα.

— Ναί, τοῦ εἶπα. Ἔπειτα ἀπὸ ὅσα ξέρω θὰ εἶναι πάντα γιὰ μένα τίμιος ἄνθρωπος. Θὰ σοῦ δίνω τὸ χέρι. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει μέσα του μιὰ ὡρισμένη δύναμι. Δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ παραπάνω ἀπὸ τὴ δύναμι ποῦ ἔχει.

Ἀναστενάχθηκε ἀργὰ καὶ δύσκολα σὰν νὰ ἐκυλοῦσε ἀπὸ πάνω του μιὰ πλάκα μαρμαρένια. Πρὶν προφτάσω νὰ τὸν κρατήσω ὥρμησε, μοῦ ἄρπαξε τὸ χέρι καὶ μοῦ τὸ φίλησε.

— Σ' εὐχαριστῶ, εἶπε. Αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία κι' ἡ μεγαλειτέρα εὐεργεσία ποῦ μοῦ κάνεις. Ξέρω πῶς ἡ κακὲς γλῶσσες θὰ δουλέψουνε. Ἀλλὰ δὲν μὲ μέλλει τί θὰ πῇ ὁ κόσμος. Φτάνει ἐσύ, ποῦ σοῦ ἄνοιξα τὴν καρδιά μου, νὰ μὲ δικαιολογῇς...

Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν κατώρθωσα νὰ κρατήσω ἕνα μειδίαμα περιφρονητικὸ ὄχι γιὰ τὸν δυστυχισμένον ἄνθρωπον, ἀλλὰ γιὰ τὸν κόσμο ποῦ ἐφυβόταν.

— Ἐννοιά σου, τοῦ εἶπα. Ὁ κόσμος δὲν θὰ πῇ τίποτα. Θὰ ρθοῦνε μαζῆ σου ἄνθρωποι ποῦ τώρα σὲ βλέπουν κι' ἀλλάζουν δρόμο.

— Αὐτοὺς θὰ τοὺς συχαίνωμαι ἀπὸ μέσα μου, ὅπως θὰ συχαίνωμαι καὶ τὸν ἑαυτό μου. Ἂν ἀποκτήσω μιὰ ἄνεσι δὲν τὴν θέλω γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Γιὰ μένα ξέρω πιὰ εἶναι ἡ λύσις. Μιὰ πιστολιὰ ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ μέρος ποῦ τῶχει σημαδέψει ἡ Μοῖρα σὰν νὰ θέλῃ νὰ μοῦ πῇ πῶς αὐτὴ εἶναι ἡ θέσις γιὰ τὸ ρεβόλβερ. Τὴν ἄνεσι τὴν θέλω γιὰ τὴ γυναῖκά μου καὶ γιὰ τὰ παιδιά μου. Γιὰ νὰ μὴν τ' ἀφήσω ἔρημα δὲν ἔκαμα ὅ,τι κάνει κάθε φιλότιμος ἄνθρωπος.

— Κάθε ἐγωϊστής.

— Ἀκριβῶς. Αὐτὸ εἶναι· κάθε ἐγωϊστὴς ποῦ σκέπτεται νὰ ἡσυχάσῃ αὐτὸς καὶ ἂς μαρτυρήσουν ἐκεῖνοι ποῦ θὰ μείνουν πίσω του.

Τώρα μὲ εἶχε καταλάβει πιὰ μιὰ περιέργεια ἀκατανίκητη, μιὰ ἀδιάντροπη — τὸ ὁμολογῶ — περιέργεια.

— Μά, εἶσαι βέβαιος τοὐλάχιστον;

— Γιὰ τὴν αὐτή; Ἄ, ναί. Εἶναι ἕνας γείτονάς μου... Γέρως... μὰ γέρως! Ἐξηντιαπέντε κι' ἀπάνω... Χῆρος, μὲ κορίτσια παντρεμένα... Πολὺ πλούσιος. Σπήτια στὴν Ἀθήνα, στὸ Φάληρο, στὸν Πειραιᾶ... Ἕνα κτῆμα ἀπέραντο στὴν Κηφισσιά. Καὶ πολὺ καθὼς πρέπει ἄνθρωπος, σοβαρός, ἐπιφυλακτικός. Μὲ λίγα λόγια δὲν εἶναι παιδαρέλι... Πολλὲς φορὲς μᾶς ἔστειλε φροῦτα, γλυκίσματα, ἄλλα μικρὰ δῶρα. Μιὰ μέρα βρῆκε τὴ γυναῖκά μου στὴν πόρτα. «Ἐγὼ σᾶς συμπαθῶ πολύ, κυρία Ἀγγελική, τῆς εἶπε. Εἶναι κρῖμα μιὰ γυναίκα τόσο ὤμορφη νὰ ὑποφέρῃ. Ἂν θέλατε, φτάνει νὰ λέγατε μιὰ λέξι...» Ὅταν πῆγα στὸ σπῆτι, ἡ γυναίκα μου μοῦ τὰ εἶπε μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια. Μοῦ ἦρθε ἡ ἰδέα νὰ πάω καὶ νὰ τὸν πνίξω μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἐκτύπησε ἡ πόρτα καὶ ὁ ὑπηρέτης του μᾶς ἔφερνε ἕνα καλαθάκι φράουλες... Φράουλες πρωτόβγαλτες... Τὰ παιδιὰ ἐρρίχτηκαν μὲ τόση ὄρεξι στὸ ὡραῖο φροῦτο ποῦ ὁ θυμός μου ἐπέρασε. Δὲν εἴχαμε τίποτα νὰ δειπνήσουμε ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Καὶ εἴχαμε φράουλες!

Αἰσθανόμουνα ὅτι δὲν εἶχα πιὰ τὴ δύναμι ν' ἀκούω τὴς λεπτομέρειες αὐτῆς τῆς τραγῳδίας. Ἡ καρδιά μου ἐχτυποῦσε ἀπὸ συγκίνησι. Καὶ ἀποφάσισα νὰ δώσω τέλος.

— Ἄκουσε, τοῦ εἶπα. Δὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα ν' ὀργισθῇς. Ἴσως μάλιστα κακὰ ἔκαμες νὰ διστάζῃς

τόσον καιρὸ τώρα. Πήγαινε καὶ μὴν λογαριάσῃς τίποτα καὶ κανένα.

— Καὶ θὰ μὲ θεωρῇς πάντα τίμιον ἄνθρωπον καὶ θὰ μοῦ δίνῃς τὸ χέρι σου;

— Πάντα. Νὰ το ἀπὸ τώρα. Μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά.

Καὶ τοῦ ἄρπαξα τὸ χέρι καὶ τοῦ τὸ ἔσφιξα δυνατὰ καὶ τὸν συνώδευσα ὡς τὴν πόρτα.

***

Ἐπέρασε καιρός, χωρὶς νὰ ἰδῶ τὸν Γιάννη τὸν Ἀνεμᾶ. Κάποτε σ' ἕνα διάλειμμα τῆς δουλειᾶς μου, ἤ σὲ μιὰν ὥρα ποῦ ἤμουνα μόνος μου μὲ τὰς σκέψεις μου, μοῦ ἐρχότανε ἄξαφνα στὸ νοῦ: «Τί νὰ γίνεται ἄραγε ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς; Εὕρῆκε ἐπὶ τέλους τὸ δρόμο του;» Πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω πῶς ἤμουνα εὐχαριστημένος καὶ γιὰ τὴ συμβουλὴ ποῦ τοῦδωσα καὶ πρὸ πάντων γιατί δὲν τὸν ἔβλεπα. Τόση δυστυχία, ἀλήθεια, ἤτανε κουραστική.

Ἕνα δειλινό, τὴν ὥρα ποῦ ἔβγαινα γιὰ τὸν συνηθισμένο μου περίπατο, παρὰ λίγο νὰ μὲ σκοτώσῃ ἕνα αὐτοκίνητο ποῦ ἐπερνοῦσε μὲ μεγάλη ταχύτητα. Ὅταν συνῆλθα ἀπὸ τὴν ταραχή μου, εἶδα κάποιον ποῦ ἔσκυβε ἀνήσυχος ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο. Μοῦ φάνηκε πῶς ἦταν ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς. Μπορεῖ ὅμως νὰ μὴν ἦταν αὐτός.

Ἕνα πρωΐ, τὴν ὥρα τῆς μαστίχας ἐπέρασε μπροστὰ ἀπὸ τὰ τραπεζάκια τοῦ ζαχαροπλαστείου, μία γυναίκα ὡραία, κομψότατα ντυμένη. Τρεῖς νέοι στὸ πλάϊ μου καθὼς τὴν ἔβλεπαν νὰ ἔρχεται εἶπαν κ' οἱ τρεῖς μαζῆ «Μπραυάβο». Ὅσο ἐπλησίαζε μοῦ φαινώτανε πῶς κάπου τὴν ξέρω. «Δὲν εἶναι ἡ Ἀγγελική, ἡ γυναίκα τοῦ Ἀνεμᾶ;» εἶπα ἀπὸ μέσα μου. Ἀλλὰ δὲν ἐπρόφταση νὰ βεβαιωθῶ. Ἐκατέβασε τὴν ὀμπρέλλα της καὶ δὲν ἔβλεπα τὸ πρόσωπό της. Ἐσκέφθηκα: Μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ Ἀγγελική, μπορεῖ καὶ νὰ μὴν εἶναι. Ἡ ὡραῖες γυναῖκες μοιάζουν τόσο πολὺ μεταξύ τους!

Ἕνα βράδυ στὸ θέατρο, οἱ πλαγινοί μου τῆς πλατείας ἐκύτταζαν σ' ἕνα θεωρεῖο ὅπου ἐκαθώτανε μία ὡραία κυρία μὲ δύο κυρίους, ἕναν γέρο κ' ἕναν νεώτερο. Ἐκύτταξα κ' ἐγώ. Διάβολε! Θὰ ἐστοιχημάτιζα πῶς ἡ κυρία μὲ τὸ ἀνοιχτὸ φόρεμα, μὲ τὰ πλούσια μαῦρα μαλλιά, δὲν μοῦ ἤτανε ἄγνωστη. Ἔπειτα ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς κυρίους, ἔμοιαζε πολὺ μὲ τὸν Γιάννη τὸν Ἀνεμᾶ, ἀλλὰ μ' ἕναν Γιάννη Ἀνεμᾶ μὲ φράκο, μὲ ἄσπρο λαιμοδέτη, κομψὸν καὶ νεώτερον. Νὰ ἤτανε ἄραγε αὐτός; Ἀλλὰ τὸ θεωρεῖον ἤτανε μακρυὰ κ' ἐγὼ δὲν βλέπω πολὺ καλά.

Ἐπὶ τέλους ἓν ἀπόγεμα μιὰ μικρὴ συντροφιὰ ἐπήγαμε νὰ πάρωμε ἕνα τσάϊ καὶ νὰ ἰδοῦμε ἐκείνους ποῦ χόρευαν σὲ μιὰ σάλα τῆς ρόδας. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἡ ὡραία κυρία ποῦ ἐχόρευε καὶ περνοῦσε κάθε τόσο ἀπὸ μπροστά μου ἤτανε ὡρισμένως ἡ Ἀγγελική.

Ὅταν ἐτελείωσε ὁ χορὸς τὴν παρηκολούθησα μὲ τὸ μάτι. Ἐπῆγε κ' κάθησε σ' ἕνα τραπέζι ὅπου κύριοι καὶ κυρίες — δὲν μποροῦσα νὰ διακρίνω ποιοὶ ἦταν — ἔπερναν τὸ τσάϊ τους. Ὅταν ἡ μουσικὴ ξανάρχισε ἡ ὡραία χορεύτρια ἐπέρασε πάλι ἀπὸ μπροστά μου μὲ ἄλλο χορευτή. Ἡ κυρίες ποῦ ἦταν μαζῆ μου ἐσυμφώνησαν.

— Ὡρισμένως χορεύει καλλίτερα ἀπ' ὅλες.

— Καὶ τί ὡραῖα ντυμένη!...

— Καὶ νόστιμη, πολὺ νόστιμη.

Ἔγυρισαν πρὸς ἐμένα.

— Ποιά εἶναι; Τὴν ξέρετε σεῖς;

— Ὄχι, πρώτη φορὰ τὴν βλέπω.

— Ποῦ νὰ ξέρῃ κανεὶς ὅλους πιά. Στὴν Ἀθήνα τώρα ἐμεῖς οἱ ντόπιοι εἴμαστε οἱ ξένοι. Θὰ εἶναι καμμιὰ νεόπλουτη.

— Ἔτσι φαίνεται.

Ὅταν ἐτελείωσε ὁ χορὸς κ' ἐφύγαμε, στὴν ἔξοδο ἕνας κοντόχοντρος γεροντάκος ἐβοηθοῦσε τὴν Ἀγγελική — τώρα δὲν εἶχα πιὰ καμμιὰ ἀμφιβολία ὅτι αὐτὴ ἤτανε — νὰ φορέσῃ τὸ βαρὺ ἀπὸ γοῦνα ἐπανωφόρι της, ἐνῶ ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς — αὐτὸς ἤτανε! — ἔλεγε σ' ἕναν ὑπάλληλο τοῦ καταστήματος:

— Νὰ μᾶς κρατήσῃς ἀπόψε ἕνα τραπεζάκι γιὰ τὸ σουπέ. Θὰ εἴμαστε ἓξ ἄτομα.

— Θέλετε τὸ συνηθισμένο σας τραπέζι; ρώτησε ὁ ὑπάλληλος.

— Ὄχι. Κράτησέ μας τὸ πλαϊνό. Εἶναι πιὸ εὐρύχωρία.

— Μάλιστα, κύριε.

Ὡς νὰ μοῦ δώσουν τὸ καπέλλο μου καὶ τὸ μπαστουνί μου, χωρὶς νὰ θέλω ἄκουσα αὐτὸν τὸν διάλογο. Ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς ἐγύρισε μιὰ στιγμὴ καὶ μὲ εἶδε. Μοῦ φάνηκε πῶς ἔχασε λίγο τὸ χρῶμά του. Ἀποφάσισα νὰ τὸν βγάλω ἐγὼ ἀπὸ τὴ δύσκολη θέσι. Τοῦ ἐπρότεινα ἀμέσως τὸ χέρι.

— Καλὴ σπέρα, Γιάννη. Τί γίνεσαι;

— Καλά, εὐχαριστῶ. Μιὰ μέρα ἀπ' αὐτὲς θἄρθω νὰ τὰ ποῦμε.

— Ὅποτε θέλεις· τῆς ὧρες μου τῆς ξέρεις.

Ἡ Ἀγγελικὴ ποῦ εἶχε ἀκούσει γύρισε πρὸς τὸ μέρος μου. Μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ ἐπανωφόρι μὲ τῆς γοῦνες καὶ μὲ τὸ μεγάλο μαῦρο καπέλλο, ἤτανε πραγματικῶς ὡραία. Μόλα ταῦτα θὰ μποροῦσα νὰ ὁρκισθῶ πῶς τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια δὲν εἶχαν τὴ χαρὰ καὶ τὴν εὐχαρίστησι. Κάτι σὰν μιὰ βαθειά, μυστικὴ θλίψη... Δὲν ἐπρόφταση νὰ τὴν μελετήσω περισσότερο. Οἱ κύριοι καὶ ἡ κυρίες ποῦ ἦταν μαζῆ της τὴν εἶχαν τώρα περικυκλώσει. Ἐκίνησε ἐλαφρὰ τὸ κεφάλι πρὸς τὸ μέρος μου κ' ἐχάθηκε μέσα στὸ πλῆθος ποῦ ἔβγαινε πυκνό.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωΐ, ὅταν κατέβηκα στὸ γρα-

φεῖό μου, ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς μὲ ἐπερίμενε καθισμένος στὸ ἴδιο καναπεδάκι ποῦ τὸν εἶχα βρῆ τὴν ἡμέρα τῆς τραγικῆς ἀποφάσεως. Ἀλλὰ δὲν ἤτανε πιὰ ὁ ἴδιος. Κομψὰ τώρα ντυμένος, περιποιημένος, ὄρθιος, δὲν ὑμοίζε σχεδὸν τὸν ἀπεριποίητο, τὸν σκυφτό, τὸν κουρασμένο Γιάννη ποῦ εἶχα ἰδῆ λίγους μῆνες πρὶν στὴν ἴδια θέσι.

— Μὲ συγχωρεῖς ποῦ δὲν ἤρθα τόσο καιρό, εἶπε. Ἀλλὰ πρέπει ἀκόμα μιὰ φορὰ νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια. Αἰσθανόμουνα κάποια στενοχώρια νὰ σ' ἀντικρύσω πρώτη φορά. Ἐφοβόμουνα ἕνα βλέμμα, ἕνα μειδίαμα...

— Καὶ ὅμως σοῦ εἶχα πῆ...

— Ναί, ναί, τὸ ξέρω. Ἀλλὰ τί τὰ θέλεις; Ἤτανε ἕνας φόβος ποῦ δὲν μποροῦσα νὰ νικήσω. Σ' εὐχαριστῶ ποῦ μ' ἐχαιρέτησες πρῶτος. Σὲ βεβαιῶ, αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ μικρότερο καλὸ ποῦ μοῦκαμες.

— Λοιπόν;... Εὐχαριστημένος καὶ ἥσυχος τώρα, ἔ;

— Ἥσυχος ναί. Ὁ..... ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι καλός. Μποροῦσε νὰ μοῦ τύχῃ ἕνας πολὺ χειρότερος. Αὐτὸς εἶναι ἄνθρωπος χωρὶς ἀνάπτυξι μεγάλη, ἀλλὰ φυσικὰ εὐγενικός. Γιὰ νὰ μὴν φαίνεται τί εἴδους... σχέσεις ἔχομε μ' ἔκαμε ἕνα εἶδος ἐπιστάτου τάχα στὴς δουλειές του. Στὸ μεταξὺ μᾶς ἐγκατέστησε σ' ἕνα σπῆτι ὡραῖα ἐπιπλωμένο καὶ δὲν μᾶς λείπει τίποτα. Τὰ παιδιά μου τὰ λατρεύει... Ἥσυχος λοιπὸν εἶμαι. Ὅσο γιὰ εὐχαριστημένος...

Ἐσταμάτησε. Μιὰ ἔκφρασι λύπης, βαθειᾶς λύπης, ἐχύθηκε στὸ πρόσωπό του.

— Εὐχαριστημένος δὲν εἶμαι. Τὸ ψωμὶ τῆς ἀτιμίας δὲν γίνεται ἀπὸ ἀλεῦρι πρώτης ποιότητος. Εἶναι ὅμως ψωμί. Καὶ τὰ παιδιά, τὰ μικρὰ παιδιά, δὲν ἐξετάζουνε ἀπὸ τί γίνεται τὸ ψωμὶ ποῦ τρῶνε. Ὅταν μένω μόνος μου αἰσθάνομαι τὴν ντροπή μου. Φοβοῦμαι τὴν μοναξιά, φίλε μου. Τρομερὸς κριτὴς ὁ ἑαυτός μας! Δὲν ἀκούει τίποτα. Γι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχουν ἐλαφρυντικά. Ἅμα τοῦ δώσῃς ἀφορμὴ νὰ σὲ καθήσῃ στὸ σκαμνὶ σὲ καταδικάζει χωρὶς νὰ δεχθῇ τὴν ἀπολογία σου. Γι' αὐτὸ προσπαθῶ νὰ εἶμαι μέσα στὸν κόσμο.

— Καὶ εἶδα πῶς εἶσαι γιὰ καλά.

Ἡ ὄψη του ἐπῆρε τώρα μία ἔκφρασι σαρκασμοῦ.

— Ἄ, αὐτὸν τὸν ἐκδικοῦμαι τώρα. Τὸ χρῆμα τῆς ἀτιμίας μου τοῦ τὸ τρίβω κάθε στιγμὴ στὰ μοῦτρα. Δὲν μὲ ρωτᾷ ποῦ τὸ βρίσκω. Καταγίνεται νὰ μοῦ τὸ τρώῃ καὶ νὰ μοῦ τὸ πίνῃ. Κ' ἐγὼ τὸ προσφέρω μ' ὅλην μου τὴν εὐχαρίστησι, γιατί αὐτὸ εἶναι ἡ ἐκδίκησί μου. Ὅσο ἤμουνα τίμιος μὰ φτωχὸς δὲν ἀνοίχτηκε μιὰ πόρτα γιὰ μένα, καὶ στὴ γειτονιά οἱ μπαμπάδες κ' οἱ μανάδες μ' ἐκύτταζαν μὲ περιφρόνησι. Τώρα εἶμαι ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, δέχομαι καὶ μὲ δέχονται καὶ στὴ γειτονιά μου ὅταν περνῶ μπαμπάδες καὶ μανάδες προσηκώνονται νὰ μὲ χαιρετήσουν.

— Καὶ ἡ γυναίκα σου;

— Αὐτὴ τὸ αἰσθάνεται ὅπως κ' ἐγὼ καὶ ἴσως περισσότερο ἀπὸ μένα, ἂν μπορῇ κανεὶς περισσότερο ἀπὸ μένα νὰ αἰσθανθῇ. Ἅμα τὴν δῶ στενοχωρημένη τῆς δείχνω τὰ παιδιά: «Κύτταξε, τῆς λέω, τί καλὰ ποῦ εἶναι ἡ Φοῦλα! Καὶ ἡ Καίτη δὲν βρίσκεις πῶς ἐπάχυνε;» Κυττάζομε καὶ οἱ δύο τὰ παιδιὰ καὶ ξεχνοῦμε γιὰ λίγο τὸν πόνο μας.

Ὅταν ἔφυγε κ' ἔμεινα μόνος ἐσκέφθηκα.

— Ἀλήθεια, κακομοίρης αὐτὸς ὁ Ἀνεμᾶς! Κ' ἐκατομμυριοῦχος νὰ γίνῃ θὰ μοῦ σπαράζῃ τὴν καρδιά. Μὰ ἐπὶ τέλους, δὲν θὰ σωθῶ ἐγὼ ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο;

Ἔκαμα πάλι καιρὸν νὰ τὸν ἰδῶ. Ἀλλὰ τ' ὄνομά του ἐρχότανε ἀπὸ διαφόρους διευθύνσεις. Σὲ συγκεντρώσεις κυριῶν ἄκουγα θαυμασμοὺς γιὰ τὴν ὠμορφιὰ καὶ τὴν κομψότητα τῆς κ. Ἀνεμᾶ. Πελάται μου μ' ἐρωτοῦσαν ἂν γνωρίζω ἕναν κύριο Ἀνεμᾶ ποῦ ἐπιστατεῖ ἕνα κτῆμα στὴν Κηφισιὰ καὶ νοικιάζει σπήτια στὴν Ἀθήνα καὶ στὸ Φάληρο. Ἐφημερίδες ἐδημοσίευναν στιγμιότυπα τῆς κ. Α. Α. τόσο φανερὰ ὥστε νὰ καταλαβαίνῃ κανεὶς ὅτι ἐπρόκειτο γι' αὐτήν. Σὲ κάποια συγκέντρωσι κοσμικὴ ὅταν ἔγινε λόγος περὶ τοῦ ζεύγους Ἀνεμᾶ, μιὰ κυρία ἐμισόκλεισε πονηρὰ τὸ ἕνα μάτι. Ἀλλ' ἀμέσως δέκα κυρίες καὶ κύριοι ἐβεβαίωναν ὅτι «οἱ Ἀνεμάδες εἶναι ἄνθρωποι πολὺ καθὼς πρέπει, ξέρουν νὰ δεχθοῦν καὶ δὲν ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ ἐπέμβῃ στὰ οἰκονομικά τους».

Ἓν' ἀπόγεμα ἐνῶ ἐδιάβαζα ἀκόμη τῆς ἐφημερίδες ποῦ μοῦ εἶχαν φέρει ἐκείνη τὴ στιγμή, ὁ ὑπηρέτης μου ἦρθε νὰ μοῦ ἀναγγείλῃ ὅτι κάποιος μὲ περιμένει στὸ γραφεῖο.

— Ἂς περιμένῃ

— Φαίνεται πῶς βιάζεται, κύριε.

Ἐκατέβηκα ἀπρόθυμα. Στὸ καναπεδάκι, σωριασμένος, μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο, ὁ Γιάννης ὁ Ἀνεμᾶς. Ὅταν ἐσήκωσε τὸ κεφάλι του ἐτρόμαξα. Ὁ δυστυχισμένος ἄνθρωπος ἤτανε πράσινος.

— Τί τρέχει;

Ἐπροσπάθησε ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλὰ δὲν τὸ κατόρθωνε. Ἐσήκωσε ἀργὰ τὸ χέρι του καὶ μοῦ ἔδωκε ἕνα γράμμα. Τὸ ἄνοιξα καὶ ἐδιάβασα:

«Γιάννη,

» Δὲν ἐπροφέρω πιὰ αὐτὴ τὴ ζωή. Μ' ἐπούλησες σ' ἕνα γέρο ποῦ μοῦ κάνει ἀηδία. Τὴν στιγμὴ ποῦ θὰ διαβάζῃς τὸ γράμμα μου θὰ εἶμαι μακρυά, μ' ἕναν ἄνθρωπο ποῦ μ' ἀγαπᾷ, ποῦ εἶναι φτωχός, ὅπως εἴμαστε ἐμεῖς μιὰ φορά, μὰ τίμιος καὶ δουλευτής. Τὸ ψωμὶ δὲν θὰ μᾶς λείψῃ γιατί αὐτὸς δὲν ἐγεννήθηκε

στον πύργο τοῦ Καταλάνου. Ἐδέχθηκε νὰ πάρω καὶ τὰ παιδιά μαζῆ μου. Μὴν προσπαθήσῃς νὰ μᾶς εὕρῃς, ποτὲ δὲν θὰ τὸ κατορθώσῃς.

Ἀγγελική».

Ἔπρεπε κάτι νὰ τοῦ πῶ, νὰ τὸν παρηγορήσω.

—Ἐπὶ τέλους, τοῦ εἶπα, ἀφοῦ ἐπῆρε καὶ τὰ παιδιά μαζῆ της, μένεις μόνος σου. Εἶναι εὐκολώτερο νὰ ζήσῃ ἕνας ἄνθρωπος μόνος του, παρὰ ὅταν ἔχῃ οἰκογένεια. Ἔλα δῶ νὰ μείνῃς μαζῆ μου.

Ἐτινάχθηκε ἄγριος, μαῦρος, μὲ τὰ μάτια γυαλωμένα σὰν νεκροῦ καὶ μοῦ εἶπε:

—Νὰ δὲν τὸ κατάλαβες λοιπὸν πῶς τὴν ἀγαποῦσα, πῶς τὴν ἀγαποῦσα τρελλὰ καὶ ὅ,τι ἔκαμα τῶκαμα γι' αὐτήν;...

Κ' ἔφυγε χωρὶς νὰ μὲ χαιρετήσῃ, ἄγριος, μαῦρος, μὲ τὰ μάτια γυαλωμένα σὰν νεκροῦ.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ἐδιάβαζα στὴν ἐφημερίδα: «Χθὲς ὀλίγοι πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, πολῖται ἀνερχόμενοι πρὸς τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάπου, εὗρῆκαν τὸ πτῶμα ἀνδρὸς μεσήλικος, αὐτοκτονήσαντος πρὸ ὀλίγων στιγμῶν. Ὁ αὐτόχειρ ἐκράτει ἀκόμη εἰς τὴν χεῖρα τὸ ρεβόλβερ διὰ τοῦ ὁποίου εἶχε πυροβολήσει εἰς τὴν καρδίαν. Ἐπὶ τοῦ πτώματος δὲν εὑρέθη οὔτε ἐπιστολή, οὔτε ἄλλο ἐνδεικτικὸν τῆς ταυτότητος. Τὸ πτῶμα μετεφέρθη εἰς τὸ νεκροταφεῖον πρὸς ἀναγνώρισιν».

Ἐκατέβηκα βιαστικὰ στὸ δρόμο κ' ἐφώναξε ἕν' ἀμάξι.

—Ἀμαξᾶ. Στὸ Νεκροταφεῖο.

Ἤμουν ὁ μόνος ἄνθρωπος ποὺ ἐγνώριζα καλὰ—τόσο καλὰ—τὸν ἄγνωστο τοῦ μνημείου τοῦ Φιλοπάπου. Ἐπήγαινα νὰ τὸν σφίξω γιὰ τελευταία φορὰ τὸ χέρι.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΤΑ ΕΝ ΟΔΗΣΣΩ

(1814-1825)

(Συνέχεια)

Ἀλλὰ τὴν 7 Φεβρίου 1818 δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐδόθη ἡ πρώτη κυρίως νεοελληνικὴ παράστασις ἐν Ὀδησσῷ, διότι καὶ τὸ ἔργον ἦτο ἑλληνικὸν καὶ οὐχὶ μετάφρασις καὶ οἱ διδάξαντες αὐτὸ Ἕλληνες, πλὴν τῆς κ. Μαρασέβσκας, τῆς πρωταγωνιστρίας τοῦ Ρωσσικοῦ Θεάτρου, ἥτις εὐγενῶς προσεφέρθη νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν παράστασιν ἐκείνην, ἥτις ἦτο καὶ ἡ πρώτη ἑλληνικὴ τοιαύτη, καθ' ἣν ἔλαβε μέρος κυρία, καθ' ὅσον, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, τὰ γυναικεῖα πρόσωπα ὑπεδύοντο πάντοτε «φιλοθέατροι νεανίσκοι».

Κατὰ τὴν παράστασιν ταύτην ἐδόθη ὁ «Θάνατος τοῦ Δημοσθένους» τοῦ Νικολάου Πικκόλου.[1] Κατὰ τὸ 1823 προσεκλήθη παρὰ τοῦ Λόρδου Γκύλφορδ εἰς Ὀξφόρδην τὸ ἔργον, τίνες οἱ διδάξαντες αὐτὸ καὶ ἐν γένει τὰ τῆς παραστάσεως, μανθάνομεν ἐκ τινος ἐπιστολῆς τοῦ Γ. Λασσάνη, ἀποσταλείσης τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1818 πρὸς τὸν ἐν Πέστῃ «ἐντιμολογιώτατον κύριον Γεώργιον Τακιατζῆν».

Τὸ τὴν παράστασιν ἀφορῶν μέρος τῆς ἐπιστολῆς ἔχει ὡς ἑξῆς:

Κέρκυραν ἵνα διδάξῃ εἰς τὴν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν τὴν φιλοσοφίαν. Μετὰ τινων ἐτῶν εὐδόκιμον διδασκαλίαν, παραιτηθεὶς τῆς θέσεώς του, μετέβη εἰς Βολωνίαν τῆς Ἰταλίας, ἔνθα καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Βουκουρέστιον πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του καὶ τέλος ἐγκατεστάθη εἰς Παρισίους, ὅπου καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1865.

Ὁ Πίκκολος ἐδημοσίευσεν ἐν Παρισίοις συλλογὴν ποιημάτων του καὶ διαφόρους φιλολογικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς πραγματείας· τὸ ὄνομά του δὲ ἐγένετο κυρίως γνωστὸν παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ θανάτου διηγήματος τοῦ Βερναρδίνου Σαιμπιέρρου «Τὰ κατὰ Παῦλον καὶ Βιργινίαν». Ἡ μετάφρασις αὕτη, ἥτις ἁπλῆστως ἀνεγινώσκετο ἄλλοτε, ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1824 ὑπὸ τοῦ φίλου τοῦ Πικκόλου καὶ ἐπιφανοῦς φιλέλληνος Ἀμβροσίου Φ. Διδότου· ἐν ἔτει δὲ 1851 ἐγένετο νέα καὶ πληρεστέρα ἔκδοσις αὐτῆς, περιέχουσα μεταφράσεις καὶ ἄλλων διηγημάτων τοῦ μεγάλου Γάλλου συγγραφέως.

(1) Ἴδε καὶ Cours de litterature Grecque moderne par J. Rizos Neroulos, page 145. Genève 1827. Ὁ Ἀλ. Ρ. Ραγκαβῆς ἀναφέρει τὸν «Θάνατον τοῦ Δημοσθένους» ὡς ἔργον τοῦ Ἀριστίου Κυριακοῦ (!) (Histoire litteraire de la Grèce moderne, vol. II. p. 190. Ὁ Νικ. Πίκκολος ἐγεννήθη τὴν 15 Νοεμβρίου 1792 ἐν Τυρνόβῳ τῆς Βουλγαρίας, ἐκ γονέων Ἑλληνο-Βουλγάρων. Τὰς πρώτας σπουδὰς αὐτοῦ ἔκαμεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ σχολῇ τοῦ Βουκουρεστίου, ὁπόθεν πρὸς τελειοποίησιν αὐτῶν μετέβη εἰς Παρισίους καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν ἰατρικὴν σχολήν.

«Πῶς νὰ σ' ἐξεικονίσω, φίλτατε, ταύτην τὴν πρὸς ἐμὲ πρώτην Γραικικὴν παράστασιν; ποῦ νὰ εὕρω λόγους ἁρμοδίους διὰ νὰ σὲ περιγράψω τὰ ὅσα ἠσθάνθη ἡ ψυχή μου: ἐπτερώθην, μετέβην εἰς τὸν κόσμον τῶν φαντασιῶν, ὁπόταν ἠνεώχθη ἡ σκηνὴ καὶ ἤκουσα τὴν γλῶσσαν μου ὁμιλουμένην.

Ἡ ἐνθουσιαστικὴ ὑπόθεσις, ἡ ἔντεχνος καὶ φυσικὴ ὑποκρισις, ὅλων τῶν μουσουλήπτων νεανίσκων, τὸ ὕψος τῆς ἐκφράσεως, ἡ ἀπερίγραπτος καλλονὴ τῶν κινήσεων καὶ στάσεών των, σύμπαντα ἐνήργησαν νὰ κινήσουν καὶ νὰ καταγοητεύσουν τοὺς θεατὰς εἰς τόσον, ὥστε ἐλκύσθησαν ὅλοι εἰς συμπαθητικὴν συναίσθησιν. Εἰς κάθε σχεδὸν λόγον ἐχειροκρότουν καὶ αἰσθήματα ὑψηλότερα ἀπέσπων ἀπὸ τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας των θερμοὺς στεναγμούς.

Ἰδοὺ συνοπτικὴ ὑπόθεσις τοῦ δράματος.

Ὁ Δημοσθένης, ὁ περίφημος τῶν Ἀθηνῶν ῥήτωρ, ἐξορισθεὶς διὰ συνεργείας τῶν μισθωτῶν δημαγωγῶν τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τὴν πατρίδα του, καὶ καταδιωκόμενος ἀπὸ τὸν Ἀντίπατρον, προσέφυγε μαζὶ μὲ τὸν ἐξάδελφόν του Δήμωνα κ' ἕνα του πιστὸν ὑπηρέτην, τὸν Ἀγάθωνα, εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ Καλαυρίᾳ (τὴν σήμερον περιώνυμον Ὕδραν, ἣν κατά τινας Πόρον) ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ὅπου ἡ ἱέρεια Θεανὼ φιλοφρόνως τοὺς ὑπεδέχθη. Ἐκεῖ ἔρχεται πρὸς ἐπίσκεψίν του καὶ ὁ ἀνεψιός του Δημόχαρις ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Μαθὼν δὲ ὁ διώκων αὐτὸν ἀξιωματικὸς τοῦ Ἀντιπάτρου Ἀρχίας τὸ καταφύγιόν του, πλέει μὲ πολὺν ἀριθμὸν στρατιωτῶν εἰς τὴν νῆσον, διὰ νὰ τὸν αἰχμαλωτίσῃ· ἀλλ' ὁ Δημοσθένης προλαμβάνει, πίνει τὸ κώνειον καὶ ἀποθνήσκει. Ἐν τῷ μεταξὺ φθάνει καὶ ὁ Δημόχαρις μὲ τὸν Ἄρχοντα τῆς Νήσου Φιλότιμον καὶ πολλοὺς ὡρισμένους αὐτόχθονας, καὶ κροτεῖ μετὰ τῶν Μακεδόνων πόλεμον. Ἀλλ' ἰδόντες τὸν Δημοσθένην θνήσκοντα, παύουσι τὸν μάταιον ἀγῶνα.

Ὁ συγγραφεὺς κύριος Νικόλαος Πίκκολος, γνωστὸς ἀπὸ τὴν εἰς τὴν ὁμιλουμένην μας γλῶσσαν παράφρασιν τοῦ «Φιλοκτήτου» τοῦ Σοφοκλέους, ἐδιαίρεσε τὸν «Δημοσθένην» του εἰς τρεῖς πράξεις. Ἡ ὑπόθεσις, τὴν ὁποίαν ἔκλεξεν, εἶναι πατριωτική, ἡ τραγικὴ πλοκὴ τοῦ δράματος ἔντεχνος, αἱ ἔννοιαί του ὑψηλαί, τὸ ὕφος του γλαφυρόν, εἰς ἕνα λόγον, ἐπέτυχε τὸν σκοπόν διὰ τὸν ὁποῖον τὸ ἐπεξειργάσθη· διότι ἔγγιξε τὴν ὁποίαν ὀμματίαζε λεπτὴν χορδὴν τῶν αἰσθήσεων ὅλων τῶν παρευρεθέντων εἰς τὴν παράστασιν ὁμογενῶν.

Ἰδέαν καλλιτέραν περὶ τῆς ἁρμονίας τοῦ δράματος λαμβάνεις ἀπὸ τὴν ἀκόλουθον ἀνάλυσιν.

Πρᾶξις πρώτη.

Ἔρχεται ὁ Δημόχαρις ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὸ ἄσυλον τοῦ Δημοσθένους ἐν καιρῷ μεσονυκτίου καὶ διὰ νὰ μὴ συγχίσῃ τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ θείου του δὲν παρρησιάζεται ἀμέσως εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἀνταμώνει τὸν Δήμωνα καὶ ὁμιλεῖ μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος. Ὁ γέρων Δήμων, ἀνὴρ νουνεχής, βαθύς, σκεπτικὸς καὶ ἔμπειρος πολιτικός, βλέπων τοὺς Ἀθηναίους ἐκτεθηλυμένους ἀπὸ τὰς ἡδονάς, διαφθαρμένους ἀπὸ τοὺς κόλακας, ἀνάνδρους, χαύνους κ' ἐκδότους εἰς τὰς ἀναπαύσεις, ἐκφωνεῖ τοὺς ἱεροὺς τούτους λόγους: «ἀρετήν, ὦ Δημόχαρι, ἀρετὴν ἀπαιτεῖ ἡ ἐλευθερία! ἡ τὸ μέγιστον τῶν θείων δώρων δίδεται εἰς μόνους τοὺς γενναίους καὶ ἐναρέτους!» Ὁ δὲ Δημόχαρις, νέος ὁρμητικός, ὀξύς, ἐνθουσιῶν καὶ προκατειλημμένος διὰ τὴν ἀξιότητα τοῦ Δημοσθένους, ἀποκρίνεται: «ἀλλ' οὔτε εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Μιλτιάδου, ἦσαν ὅλοι Μιλτιάδαι, οὔτε ἐπὶ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ Ἀριστείδου, ὅλοι Θεμιστοκλεῖς καὶ Ἀριστείδαι. Ἕνας μόνον μεγαλοψυχὴς ἄνθρωπος εἶναι ἱκανὸς νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα, ὅταν οἱ πολῖται τὸν ἀκούσουν!...» Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Ἀγάθων, ἄγρυπνος φύλαξ, καὶ ἀφοῦ παραστήσει τὴν μεγάλην ἀνησυχίαν καὶ ἀγρυπνίαν τοῦ κυρίου του, διηγεῖται ὅτι ἀνεκάλυψε μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν πλοῖά τινα. Ὁ Δήμων τὸν λέγει ν' ἀναπαυθῇ καὶ μέλλει νὰ φυλάξῃ αὐτός, ὁ Ἀγάθων ὅμως, ὡς ἀγαθὸς καὶ πιστὸς δοῦλος, ἀποκρίνεται: «ἀναπαυθῆτε σεῖς... δὲν μὲ πειράζουν οὔτε κόποι, οὔτε ἀγρυπνίαι, μὲ πειράζει μόνον ἡ λύπη καὶ ἡ ἀνησυχία τοῦ ἀγαθοῦ κυρίου μου.» Τώρα παρρησιάζεται καὶ ἡ ἱέρεια, ἡ ὁποία ἰδοῦσα φρικτὸν ὄνειρον ἠγέρθη νὰ φέρῃ σπονδὴν εἰς τὸν θεόν. Διηγεῖται εἰς τὸν Δήμωνα τ' ὄνειρόν της, σπεύδεται καὶ ἱκετεύει τὸν θεὸν Ποσειδῶνα νὰ διαφυλάξῃ τὸν Δημοσθένην, καὶ νὰ λυτρώσῃ τὴν φιλτάτην του Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς σκληροὺς της Τυράννους, τοὺς Μακεδόνας.

Πρᾶξις δευτέρα.

Ὁ Δήμων καὶ ὁ Δημόχαρις ὁμιλοῦν περὶ τῶν φανέντων πλοίων, τὰ ὁποῖα ὁ Δήμων ὑποπτεύεται μήπως εἶναι σταλμένα παρὰ τοῦ Ἀντιπάτρου· ἔρχεται ὁ Ἀγάθων καὶ ἀναγγέλλει τὴν ἔγερσιν τοῦ Δημοσθένους, ὁ Δήμων ὑπάγει νὰ τὸν προειδοποιήσῃ διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ ἀνεψιοῦ του· ὁ Δημοσθένης ἐξέρχεται, χαίρεται διὰ τὸν ἔρχομὸν τοῦ ἀνεψιοῦ του καὶ τὸν ἐρωτᾷ περὶ τῶν πραγμάτων τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Δημόχαρις ἀφοῦ τὸν παραστήσει τὴν ἐλεεινοτάτην καὶ ἀθλιεστάτην κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἀχρεῖοι Δημαγωγοὶ ἔσυραν τὰς Ἀθήνας, τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Δημοκρατικοῦ συστήματος, τὴν σύστασιν τῆς Ἀριστοκρατίας, τὴν φρουρὰν δώδεκα χιλιάδων Μακεδόνων, τὸν λέγει ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι, αἰσθανθέντες βαθέως τὴν ἀτιμίαν καὶ ὕβριν, γογγύζουν φανερὰ ἐναντίον τῶν Τυράννων, μετανοοῦν διὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Δημοσθένους καὶ τὸν ἐπιθυμοῦν, διότι μόνον ἀπ' αὐτὸν ἐλπίζουν τὴν ἀνάστασίν των, τὸν παρακαλεῖ δὲ ἐντάμα μὲ τὸν Δήμωνα ν' ἀποφασίσῃ διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα ἀπὸ τὴν τυραννίαν· ἀλλ' ὁ Δημοσθένης, γνωρίζων καλλίτερα παρ' αὐτοὺς τὴν πολιτικὴν κατάστασιν

ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ βλέπων τὸ ἀδύνατον ἑνὸς τοιούτου ἐπιχειρήματος, ἐκφωνεῖ εἰς τὴν θλῖψιν του τοὺς ἀκολούθους λόγους : «διὰ τὰς Ἀθήνας ἔζησα μέχρι τοῦδε. διὰ τὰς Ἀθήνας θέλω ζήσει καὶ μέχρι τέλους· ἀλλ' εἴμοι ! πῶς δύναμαι νὰ σὲ ὠφελήσω, φίλη πατρίς, καθὼς σὲ κατήντησαν οἱ ἐχθροί σου ; σε ἔχουν τώρα δεμένην χεῖρας καὶ πόδας. Οἱ δυσσεβεῖς Μακεδόνες ἐκγυμνώνουν, ἐξορίζουν, θανατώνουν τοὺς πιστούς σου υἱοὺς καὶ σώζουν μόνον τοὺς προδέτας καὶ συκοφάντας.» Μετέπειτα ἐρωτᾷ περὶ τοῦ ρήτορος Ὑπερείδου, καὶ μαθὼν ὅτι οἱ τύραννοι τὸν ἥρπαξαν ἀπὸ τὸ Αἰάκειον, τὸ ἄσυλον τῆς Αἰγίνης, καὶ τὸν ἐφόνευσαν, κρίνει ὅτι καὶ αὐτὸν ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος δὲν θέλει τὸν προφυλάξει ἐναντίον τῆς ὀργῆς τοῦ Τυράννου, διὸ ἀποφασίζει τὴν αὐτοκτονίαν, παρὰ νὰ κομισθῇ σιδηροδέσμιος εἰς τὸν Ἀντίπατρον. Οἱ φίλοι του τὸν παρακαλοῦν, τὸν ἐξορκίζουν εἰς τ' ὄνομα τῆς Πατρίδος καὶ τῶν τέκνων του, ν' ἀναιρέσῃ τὴν ἀπόφασίν του, ὁ δὲ Δημοσθένης, καταπολεμούμενος ἀπὸ τὴν φιλοπατρίαν, ἀπὸ τὴν πατρικὴν στοργὴν καὶ ἀπὸ τὴν αἴσθησιν τῆς ἀτιμίας, νὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Τυράννου, ἐκφωνεῖ εἰς τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πάθους του : « Ὦ ! Ἀθῆναι ! Ἀθῆναι ! πῶς νὰ ποθῇ τις πατρίδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει τοιούτους συγγενεῖς καὶ φίλους ! Θέλω ἀξιωθεῖ ὄραγε νὰ ἴδω καὶ νὰ φιλήσω τὴν ἱερὰν ἐκείνην, γῆν ἐλευθερωμένην : ν' ἀγκαλιάσω τὰ τέκνα μου καὶ τοὺς φίλους μου ; Εἴθε, ὦ Ἀθηνᾶ !»

Πρᾶξις τρίτη.

Ὁ Δημοσθένης ἀποφασίζει κάλλιον νὰ πίῃ φαρμάκιον παρὰ νὰ ληφθῇ αἰχμάλωτος καὶ λέγει : «ἄμποτε νὰ ἐφρονοῦσαν οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι, καθὼς ἐγώ, καὶ ἡ πόλις τῆς ἐλευθερίας δὲν ἤθελεν ὑποπέσει εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Βαρβάρων ! τώρα δὲ τί καλὸν ἀπολαμβάνουν ζῶντες : ὄβριν· ἀδικίαν· καὶ τυραννίαν· δὲν θέλουν ἄρά γε ἐξυπνήσει ; δὲν θέλουν ἐνθυμηθεῖ ὁποῖοι ποτὲ ἦταν ;» Ἔπειτα διερχόμενος τὰς δυσκολίας τῶν στρατηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν ἀσυμφωνίαν καὶ ἀκαταστασίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, κρίνει ὅτι μήτ' αὐτός, μήτ' ἄλλη τις πόλις τῆς Ἑλλάδος ἠμπορεῖ ν' ἀνορθώσῃ τὰς Ἀθήνας, τιμὴ μόνον ἡ εὐτολμία των, διὸ καὶ ἐνθουσιαστικῶς κράζει : « Ὦ ! Ἀθηναῖοι ! μὴ ἔχετε ἄλλην ἐλπίδα παρὰ τὴν εὐτολμίαν σας ! γενῆτε ὅτι εἴσθε ἐπὶ τοῦ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους, ἀποφασίσατε ἐλευθερίαν ἢ θάνατον· καὶ μὰ τὸν ἐλευθέριον Δία ! μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας, θέλετε πάλιν σωθεῖ». Τώρα ἔρχεται ὁ Δήμων καὶ ὁ Δημόχαρις καὶ βεβαιοῦσιν ὅτι τὰ πλοῖα ἐμπεριέχουν στρατιώτας τοῦ Ἀντιπάτρου, διὸ τὸν βιάζουν νὰ φύγῃ εἰς τὴν Ἰταλίαν· ἀλλ' ὁ Δημοσθένης, στερρὸς εἰς τὴν ἀπόφασίν του, λέγει : «κάλλιον ν' ἀποθάνω εἰς τὴν Ἑλλάδα, παρὰ νὰ ζῶ φυγὰς εἰς τὴν ξενιτείαν !» Οἱ φίλοι του λυποῦνται καὶ ὁ Δημόχαρις προσπαθεῖ καὶ αὐθις νὰ τοῦ μετατρέψῃ τὴν γνώμην· ὁ Δημοσθένης ὅμως τὸν συμβουλεύει νὰ ἡσυχάσῃ καὶ τὸν λέγει : «μάθε, νέε, πῶς ἀγαπᾶται ἡ Πατρίς, ἂν θέλεις νὰ εἶσαι πολίτης. Πολίτης ! ναί ! πολίτης πρὸ πάντων πρέπει νὰ εἶναι ὅστις θέλει νὰ εἶναι ἄνθρωπος !» Ὁ Δημόχαρις δὲν ἀκούει τοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένους, ἀλλ' ἐξέρχεται μὲ σκοπὸν νὰ τὸν σώσῃ καὶ δίχως νὰ θέλῃ. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ἐνθαρρυνόμενος εἰς τὴν ἀποφασισθεῖσαν πρᾶξιν, ἀποχαιρετᾷ νοερῶς τοὺς συγγενεῖς καὶ τὴν Πατρίδα. Ἔρχεται ἡ ἱέρεια καὶ τὸν ἀναγγέλλει τὴν ἔλευσιν τῶν Μακεδόνων, κατόπιν της ἐμβαίνει εἰς τὸν ἱερὸν καὶ ὁ Ἀρχίας μὲ ἱκανοὺς στρατιώτας. Ὁ Δημοσθένης κάθεται ἥσυχος καὶ ἀτάραχος, ἡ δὲ ἱέρεια ἀντιστέκεται καὶ καταρᾶται τοὺς Μακεδόνας, ὡς τολμήσαντας νὰ πατήσουν τὸν ναόν. Ὁ Ἀρχίας ὑποκρίνεται ὅτι ἐστάλη παρὰ τοῦ Ἀντιπάτρου διὰ νὰ μετακαλέσῃ τὸν Δημοσθένην εἰς τὴν πατρίδα, τὸν ὑπόσχεται φιλίαν, ἀξιώματα, ἀμοιβάς, δῶρα, καὶ πάσχει μὲ ὅλους τοὺς δυνατοὺς δολίους τρόπους νὰ καταπείσῃ τὸν Δημοσθένην νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ ἱερόν, βλέπων ὅμως ὅτι δὲν ἐνεργεῖ μὲ τὸν τρόπον τοῦτον τίποτε καὶ ἀκούων τὸν Δημοσθένην νὰ λέγῃ : «κάλλιον προκρίνω τὴν ἔχθραν παρὰ τὴν φιλίαν τῶν Τυράννων...» καὶ «... ἕνας στέφανος, ἕνας ἔπαινος, ἓν μόνον μειδίαμα ἐλευθέρας Πατρίδος εἶναι ἀνταμοιβὴ πολυχρονίων ἱδρώτων ἀξία καὶ ἀσυγκρίτως τιμιωτέρα ἀπὸ ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῶν Τυράννων», μεταχειρίζεται τὴν βίαν καὶ φανερώνει τὸν κύριον σκοπόν του. Ὁ Δημοσθένης ἐξαιτεῖται τὴν ἄδειαν νὰ γράψῃ πρὸς τοὺς συγγενεῖς του, ἀναχωρεῖ ὀπίσω τοῦ βωμοῦ καὶ πίνει τὸ φαρμάκιον· τὴν ἰδίαν ὥραν φθάνει καὶ ὁ ἄρχων τῆς νήσου μ' ἐνόπλους αὐτόχθονας καὶ μὲ τὸν Δημόχαριν καὶ κροτεῖ πόλεμον μὲ τοὺς Μακεδόνας. Ὁ Δημοσθένης, ἐξυπνήσας ἀπὸ τὸν κρότον τῶν ὅπλων, ἐξέρχεται κλονιζόμενος καὶ τρέμων καὶ τοὺς φωνάζει νὰ παύσουν· ὅλοι ἐνατενίζουν πρὸς αὐτὸν καὶ βλέποντές τον θνήσκοντα παύουσι τὴν μάχην.

Ἰδοὺ δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Φιλοθεάτρων καὶ Μουσολήπτων νέων, ὅσοι ἐπαράστησαν.

Ὁ Κύριος Γεώργιος Ἀβραμιώτης τὸν Δημοσθένην.

Οὗτος εἶναι ὁ Μουσόληπτος ἐκεῖνος νεανίας, περὶ τοῦ ὁποίου μετ' ἐπαίνου ὡμίλησε καὶ ὁ κύριος Κοῦμας· ἡ ὑπόκρισίς του εἶναι ἐντεχνος, ἀξιαστος καὶ φυσική, αἱ δὲ εἰς τὸ δραματικὸν πρόσοδοί του γιγαντιαῖαι. [2]

Ὁ Κύριος Μιχαὴλ Φαρμακάκης τὸν Δήμωνα.

Ἀξιέπαινος εἶναι ὁ ζῆλος τούτου τοῦ φιλογενοῦς ἀνδρός, ὅστις μὲ ὅλον ὅτι εὑρίσκεται εἰς ἡλικίαν ἀνδρικὴν προβεβηκυῖαν, ἐφιλοτιμήθη ὅμως νὰ ὑποδυθῇ τὸν Κόθορνον· ὡς εἰδήμων τῆς γλώσσης ηὐτύχησε πολὺ εἰς τὴν ἀπαγγελίαν· αἰσθανόμενος δὲ βαθέως τὰ ὅσα ὑπεκρίνετο ἐκυριεύθη ἀπὸ τοιοῦτον ἐνθουσιασμόν, ὥστε ἐφαίνετο αὐτὸς ὁ Δήμων.

(2) Ἡ ὑπόκρισις τοῦ Ἀβραμιώτου ἐνεθουσίασε τόσον ὥστε ἀπεφασίσθη ἡ ἵδρυσις ἑλληνικοῦ θεάτρου ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν αὐτοῦ (Revue Encyclopédique, 1819, σελ. 176).

Ὁ κύριος Ἰωάννης Ζαχαράνης τὸν Δημόχαριν. Κατὰ πρώτην φορὰν ἐπαρρησιάσθη ὁ ἀξιέπαινος οὗτος νεανίας εἰς τὴν σκηνήν, ἀνέπτυξε δὲ διὰ τῆς καλλονῆς τῶν κινήσεων καὶ στάσεών του, μεγάλα δραματικὰ προτερήματα, τὰ ὁποῖα εἴθε νὰ φιλοτιμηθῇ νὰ φέρῃ εἰς ἐντέλειαν.

Ἡ Κυρία Μαρασέβσκα τὴν Ἱέρειαν Θεανώ.

Μέχρι τοῦδε δι' ἔλλειψιν γυναικός, ὑπεκρίνετο τὸ γυναικεῖον πρόσωπον εἷς τῶν νεανίσκων, ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἐφιλοτιμήθη ἡ κυρία Μαρασέβσκα, ἀρχιϋποκρίτρια τοῦ Ρωσσικοῦ Θεάτρου, νὰ ὑποκριθῇ τὸ πρόσωπον τῆς ἱερείας, ἐπρόφερε δὲ τὴν Γραικικὴν γλῶσσαν μ' εὐφράδειαν ἀξιοθαύμαστον· πλὴν καὶ οἱ Γραικοὶ δὲν ἐφάνησαν ἀγνώμονες εἰς τὴν φιλοτιμίαν αὐτῆς, ἀλλ' ἀποδείξαντες τὴν εὐχαριστίαν αὐτῶν, διὰ τῆς ἀδιακόπου χειροκροτήσεως, τὴν ἐβράβευσαν ἐπὶ σκηνῆς καὶ μὲ πλουσίαν χρημάτων ποσότητα. [3]

(3) Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Θεοχάρη Κληματιώτου «Ὀδησσός, 22 Φεβρ. 1819) πρὸς τὸν ἐν Βιέννῃ Χρόνιαν Ἰωάννου Δροσινοῦ, μανθάνομεν καὶ τὰ ἑξῆς περὶ τῆς Μαρασέβσκας : «Εἰξεύρεις ὅτι εἰς τὴν παράστασιν τοῦ «Δημοσθένους» ἡ ἀρχιϋποκρίτρια τοῦ ἐδῶ Ρωσσικοῦ Συντάγματος τῶν θεατριστῶν ὑπεκρίθη τὴν ἱέρειαν τοῦ Ποσειδῶνος· ταύτην καὶ τότε ἐπὶ σκηνῆς οἱ γενναῖοι γραικοί μας ἐβράβευσαν, καὶ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν οἱ φιλοθέατροι νέοι, διὰ νὰ δείξωσιν ὅτι οἱ γραικοὶ ἐξεύρουσι ν' ἀμείβωσι καὶ τοὺς μικρότατον κόπον ἀναδεχομένους δι' αὐτούς, ἐπαράστησαν τὸν «Φιλοτίμην» εἰς ὄφελός της.» Ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς μανθάνομεν ἐπίσης καὶ τοὺς διδάξαντας τὸ ἔργον. Οὗτοι ἦσαν, ὁ Ἀβραμιώτης τὸν Φιλοκτήτην, ὁ Μαμούνης τὸν Ὀδυσσέα, ὁ Λασσάνης τὸν Νεοπτόλεμον καὶ ὁ Γεράσιμος Ὀρφανὸς τὸν Ἡρακλέα. Ἀμφότεροι οἱ τελευταῖοι ἦσαν ἀπὸ τὰ ἐνεργὰ μέλη τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας. (Φιλήμ. Δοκιμ. σελ. 301).

(4) Μετὰ τὸ τέλος τοῦ δράματος ἐξετελέσθη ἐπιτυχῶς τὸ μπαλλέτο : «Οἱ Σουλιῶται στὰ Γιάννενα.» (Revue Encyclopedique.1819. Σελ. 176).

Ὁ κύριος Φρειδερῖκος Βίλκενσον τὸν Φιλότιμον. Ἡ πρὸς τοὺς Γραικοὺς ἀγάπη τοῦ φιλομούσου τούτου ἀνδρὸς εἶναι ἀπερίγραπτος, ὡς ἐγκρατὴς δὲ τῆς Γραικικῆς γλώσσης, ἤτο καὶ ἡ ἀπαγγελία του ἀξιοθαύμαστος.

Ὁ κύριος Ἰωάννης Μπαμπαγιώτις τὸν Ἀρχίαν.

Ὁ κύριος Μιχαὴλ Τριανταφύλλου τὸν Ἀγάθωνα.

Οἱ μουσόληπτοι οὗτοι δύο νέοι εἶναι γνωστοὶ καὶ ἀπὸ ἄλλας πολλὰς παραστάσεις, ἔδειξαν δὲ καὶ τώρα διὰ τῆς ἐντέχνου των ὑποκρίσεως τὴν ὁποίαν διὰ τῆς γυμνάσεως ἀπέκτησαν εἰς τὸ δραματικὸν καλλιέργειαν». [4]

ΝΙΚΟΛ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος)

Ταύτην τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἐδήλωσεν ὅτι θέλει νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ τὸν προσεχῆ χειμῶνα ἐν Μόσχᾳ. Δι' ἀποφάσεως μεγαλοπρεπῆ τελετὴν ἤρχισαν αἱ πολυτελέστεραι προετοιμασίαι, ἀλλ' ἐπειδὴ ἠσθένησεν ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ἐκινδύνευσεν ἡ ζωή του, ὡς ἐκ τούτου ἐδέησε ν' ἀναβληθῇ ἡ στέψις καὶ νὰ παραμείνῃ καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα ἐν Πετρουπόλει. Μόλις ἀνέλαβεν ἐπεδόθη εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ ἐκπολιτισμοῦ καὶ ἐξωραϊσμοῦ τῆς πατρίδος του. Ἀλλὰ προαισθανόμενος ὅτι ὀλίγη ζωὴ τοῦ ἔμενεν ἐσκέφθη νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν στέψιν τῆς ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ. Μόλις ἤρχισε νὰ διαχέηται τὸ ἄρωμα τῆς ἀνοίξεως ἀνεχώρησε μὲ ὅλην τὴν Αὐλὴν ἐκ Πετρουπόλεως καὶ ἔφθασεν εἰς Μόσχαν τὴν πρώτην Ἀπριλίου, ὅπου ὡρίσθη ἡμέρα τῆς στέψεως ἡ 18η Μαΐου 1024. Ἡ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ προητοιμάσθη αὐστηρῶς, νηστεύσασα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ μετὰ κατανύξεως προσευχομένη. Ἡ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς ἀνηγγέλθη εἰς τὸν λαὸν διὰ τυμπάνων. Αἱ ὁδοί, ἀνὰ τὰς ὁποίας θὰ διήρχετο ἡ συνοδεία, διεκοσμήθησαν μεγαλοπρεπῶς, καθὼς καὶ ἡ Μητρόπολις. Ἅμα τῇ εἰσόδῳ των ἐν τῷ Ναῷ τὸ ἱερατεῖον προσῆλθε πρὸς τὴν Αὐτοκράτειραν καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Νοβογορὸδ ἐν ὀνόματι πάντων εἶπεν. «Ὀρθόδοξος καὶ μεγάλη Αὐτοκράτειρα ! Ἂς εὐαρεστηθῇ ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης νὰ εἴπῃ ὑψηλοφώνως τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, ἐνώπιον τῶν πιστῶν ὑπηκόων Της». Τοῦτο καὶ ἐγένετο καὶ ἀμέσως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τὴν ηὐλόγησεν : Ἡ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος εἴη μετὰ Σοῦ. καὶ ἅπας ὁ κλῆρος τὸ ἐπανέλαβε χαμηλῇ τῇ φωνῇ. Μεθ' ὃ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἀσκεπὴς ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς γονυπετοῦς Αὐτοκρατείρας τας χεῖρας του· καὶ εἶπε κατανυκτικὴν δέησιν, περατωθείσης τῆς ὁποίας ἄλλοι δύο Ἀρχιεπίσκοποι ἔλαβον τὴν Αὐτοκρατορικὴν Πορφύραν, εἰδικῶς προετοιμασθεῖσαν δι' αὐτὴν τὴν τελετήν, καὶ τὴν ἔδωσαν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, ὅστις ἐνέδυσεν ἰδίαις χερσὶ τὴν Αὐτοκράτειραν. Ἔπειτα ἀμφότεροι ἐγονυπέτησαν καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀνέγνωσεν ὑψηλοφώνως ἑτέραν δέησιν· μετὰ ταῦτα ὁ Αὐτοκράτωρ ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Ἀρχιερέων τὸ Στέμμα καὶ τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Αὐτοκρατείρας, κρατῶν πάντοτε εἰς τὴν χεῖρα τὸ σκῆπτρον, χωρὶς διόλου νὰ τὸ ἀφίσῃ καθ' ὅλην τὴν τελετήν. Ἐκ νέου οἱ Ἀρχιεπίσκοποι τὴν ηὐλόγησαν ἐπικαλούμενοι τὴν Ἁγίαν Τριάδα καὶ ὁ προϊστάμενος τῶν

Ἀρχιερέων τῇ ἔδωκεν ἀνὰ χεῖρας τὴν Αὐτοκρατορικὴν σφαῖραν. Τότε αἱ Α.Α. Μ.Μ. ἐκάθησαν ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἐδέχθησαν τὰ συγχαρητήρια τοῦ Κλήρου, καὶ τῶν Αὐλικῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἱερεῖς ἔψαλον δέησιν ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς Αὐτοκρατορίας, ἐνῷ ἐκρότουν τὰ τηλεβόλα καὶ πυροβόλα, συνοδευόμενα ὑπὸ τῶν χαρμοσύνων ἤχων πάντων τῶν κωδωνοστασίων τῆς πόλεως. Μετὰ ταῦτα τὸ Αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος κατῆλθεν τοῦ θρόνου καὶ μετέβη εἰς τὰς καθωρισμένας θέσεις, ὅπως ἀκροασθῇ τῆς θείας λειτουργίας. Οἱ Ἐπίσκοποι ἔφεραν τὸ ἔλαιον καὶ τὸ βάλσαμον εἰς χωριστὰ δοχεῖα, καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔχρισεν εἰς τὸ μέτωπον, εἰς τὸ στῆθος καὶ εἰς τὰς χεῖρας τὴν Αὐτοκράτειραν, ἐπαναλαμβάνων εἰς κάθε χρῖσμα τὴν ἐπίκλησιν τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἄλλοι Ἀρχιεπίσκοποι, τὴν ἐσπόγγισαν μὲ βάμβακα. Ἐπαρουσιάσθη ἔπειτα εἰς τὴν Ὡραίαν Πύλην ὁ Ἀρχιδιάκονος μὲ τὸ Ἅγιον Ποτήριον εἰπών: Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε. Ἡ Αὐτοκράτειρα ἐπλησίασε καὶ ἔλαβε παρὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερουργοῦντος Ἐπισκόπου τὴν Ἁγίαν Μετάληψιν. Συγχρόνως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῇ ἔδωκε τὸ ἀντίδωρον. Περατωθείσης τῆς θείας λειτουργίας ὁ Θεοφάνης, Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Πλεσκοβίας, εἷς ἐκ τῶν πρώτων Συνοδικῶν, ἐξεφώνησε βραχὺν πανηγυρικόν, ἐξυμνῶν τας σπανίας ἀρετὰς τῆς Αὐτοκρατείρας, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι πολὺ δικαίως ἔλαβε τὸ Στέμμα τῆς Ρωσσίας ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ὑψίστου καὶ τοῦ Συζύγου της. Μετὰ τὸν λόγον μετέβησαν πάντες μὲ τὴν αὐτὴν πομπὴν εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ διὰ νὰ προσευχηθοῦν. Καίτοι ὁ Τσάρος ἐνεδύετο πάντοτε ἁπλούστατα καὶ ἐπεθύμει, ὅπως καὶ ἡ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ τὸν μιμῆται, ἐν τούτοις οὐδεὶς περισσότερον Αὐτοῦ ἦτο μεγαλοπρεπής, οὐδεὶς ἀνώτερος κατὰ τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἐπιβολήν. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς στέψεως ἡ περιβολὴ τῆς ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ἀπήστραπτεν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων· ἡ μεγαλοπρεπεστέρα πομπὴ ἐξωράϊζε τὴν ἀκολουθίαν της, πάντων δὲ ὑπερεῖχεν ὁ Αὐτοκράτωρ, ὅστις ἐβάδιζε πεζὸς πρὸ Αὐτῆς, μὲ στολὴν ἀρχηγοῦ τῆς σωματοφυλακῆς, ποὺ αὐτὸς ἵδρυσε πρὸς τιμήν της ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἱππότων τῆς Αὐτοκρατείρας. Ἅμα εἶχον φθάσει εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ Τσάρος ἔμεινε παραπλεύρως της διαρκούσης τῆς τελετῆς, ὅπως φανῇ ὅτι ἤθελε ν' αὐξήσῃ τὴν ἁγιότητα αὐτῆς, καὶ ὅταν ἡ στιγμὴ εἶχε φθάσει, τῆς ἔθεσεν ὁ ἴδιος τὸ στέμμα ἐπὶ κεφαλῆς. Ἡ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ἠθέλησε τότε νὰ ἐναγκαλισθῇ τὰ γόνατά του, ἀλλ' αὐτὸς τὴν ἀνήγειρε πρὶν ἢ τὸ γόνυ της ἐγγίσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὴν ἐνηγκαλίσθη τρυφερότατα. Κατὰ τὴν ἐπιστροφήν των διέταξεν ὅπως ἡ σφαῖρα, ἡ παριστάνουσα τὸν κόσμον καὶ τὸ σκῆπτρον, μεταφερθοῦν πρὸ Αὐτῆς.

Ὑπῆρξε μεγαλοπρεπεστάτη ἡ λαμπρότης τῆς τελετῆς ὡς εἴπομεν καὶ ἀνταξία τοιούτου μεγάλου ἡγεμόνος.

Ἔπειτα ἀνῆλθον εἰς τ' ἀνάκτορα, ὅπου ἦσαν προητοιμασμέναι πέντε μεγαλοπρεπεῖς τράπεζαι. Ἡ πρώτη διὰ τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τὴν Αὐτοκράτειραν· ἡ δευτέρα διὰ τὸν δοῦκα τοῦ Holstein μόνον, ὅστις κατὰ τὴν τελετὴν ἐξυπηρέτει τὴν Αὐτοκράτειραν· ἡ τρίτη διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς· ἡ τετάρτη διὰ τοὺς Ὑπουργοὺς καὶ Ὑπασπιστὰς τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἡ πέμπτη διὰ τὰς Κυρίας. Τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἐγένετο τὸ χειροφίλημα καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ πρὸς τιμήν Της ἀπένειμε παράσημα καὶ προήγαγεν ἱππότας, στρατηγοὺς καὶ ἄλλους ἀξιωματικούς.

Ὁ κόμης τοῦ Bassevitz, πρέσβυς τοῦ Holstein εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ρωσσίας, εἰς τ' ἀπομνημονεύματά του γράφει.

«Ἡ Τσαρίνα ἀπέβη ὠφέλιμος ὄχι μόνον εἰς τὴν δόξαν τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ προσέτι καὶ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ζωῆς Του. Ὅταν προσεβάλλετο ἀπὸ ὀδυνηροὺς σπασμούς, οἵτινες ἐπιστεύοντο ὡς ἀποτέλεσμα δηλητηρίου, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐδόθη εἰς τὴν νεότητά του, μόνη ἡ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ εἶχε τὸ μυστικὸν καὶ τὴν ἰσχὺν νὰ πραΰνῃ τοὺς πόνους του, οὓς κατέπαυε μόνη αὐτὴ διὰ τῶν τρυφερωτέρων καὶ λεπτοτέρων φροντίδων της. Ὅθεν ὁ Τσάρος, μὴ δυνάμενος ἀπ' αὐτῆς νὰ χωρισθῇ, τὴν ἔκαμε σύντροφον τῆς ὑπάρξεώς του καὶ τοῦ θρόνου του».

ΝΙΤΣΑ ΜΑΚΡΗ

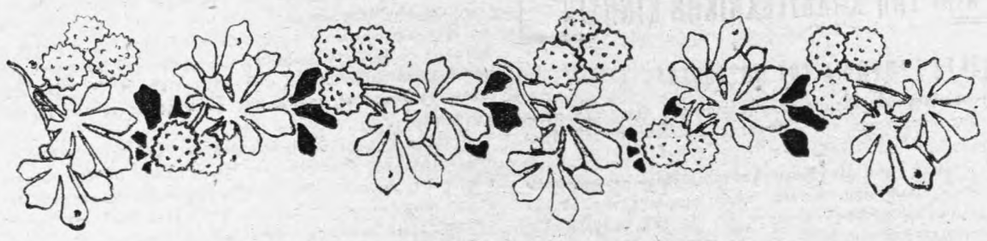

Η ΓΑΖΙΑ

Αὐλὴ πνιγμένη, αὐλὴ θαμμένη
μέσα στὰ σπίτια τὰ ὑψηλά.
Ἥλιου ματιὰ δὲν τὴ θερμαίνει,
ἥλιου ματιὰ δὲν τῆς γελᾷ.

Βοῦρκος παντοῦ κι' ἀκαθαρσία,
παντοῦ σαπίλα κι' ὑγρασία.
Φύσημ' ἀγέρα δὲν σκρώνει,
τὸ μίασμα, ποὺ φαρμακώνει
τόσες ζωὲς δυστυχισμένες
ποὺ ζοῦν ἐκεῖ φυλακισμένες.

Παιδιὰ μαραζιασμένα
παιδάκια ἀνήλιαστα παίζουν ἐκεῖ,
στὴ καταδίκη των εὐτυχισμένα.
Χλωμὴ γαζία κακεκτικὴ
ἁπλώνει ἀπάνω στὰ παιδιὰ
τ' ἀδύνατα κι' ἀνάρρηά της κλαδιά,
τ' ἀσθενικά της ἄνθη ὀλόγυρα σκορπίζει,
τὸ μολυσμένο ἀέρ' ἀρωματίζει.

Καὶ τὰ παιδάκια παίζουνε τρελλά.
Τινάζουν τ' ἄνθη της καὶ τὴν κτυποῦν,
κι' ἄπονα τὰ κλωνιά της σποῦν.
Αὐτὴ τὰ φύλλα της σαλεύει σιγαλά,
ὡσὰν νὰ πνέῃ πόνου στεναγμό.
σὰν νὰ παραπονιέται γιὰ τὸ σπαραγμό.

Καὶ στέκει, κι' ὀνειρεύεται μὲ νοσταλγία
ἐλεύθερη, φωτολουσμένη πλάση,
καὶ κήπους καὶ βουνὰ καὶ δάσῃ,
ποῦναι τ' ἀνάσασμά του—ὅλο ὑγεία.

Καχεκτική, θλιμμένη μέσα στὴν αὐλή,
μὲς στὸ θανατηφόρο μολυντῆρι
στέκ' ἡ γαζία κι' ὀνειροπολεῖ
τῆς πλάσεως τὸ μέγα πανηγῦρι.

Σίφνος, 1924.

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΚΙΝΗΣΙΝ

Η ΕΝΝΑΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

Ὁ πολιτισμένος κόσμος ἐπανηγύρισε πρό τινος τήν πρώτην ἑκατονταετηρίδα τῆς «Ἐννάτης Συμφωνίας» τοῦ Μπετόβεν.

Ἡ μουσική τοῦ Μπετόβεν ἀποτελεῖ μίαν πρωτότυπον παγκόσμιον μελῳδίαν. Κανεὶς ἄλλος καλλιτέχνης δὲν ἐπέτυχε νὰ δώσῃ τόσην γλυκύτητα εἰς τὰς φράσεις του, τόσην λεπτότητα καὶ βάθος εἰς τὰς συνθέσεις του καὶ κανεὶς δὲν κατώρθωσε νὰ ἐξυψώσῃ τόσον τὴν ψυχὴν πέραν τῶν σφαιρῶν τοῦ ἰδεώδους. Ὅταν ἀκούῃ κανεὶς μουσικὴν Μπετόβεν καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ συναισθήματος ὅτι ἵπταται ἐντὸς τοῦ μαγικοῦ μυστηρίου κάποιας ἄλλης ζωῆς. Αἱ συνθέσεις του περιλαμβάνουν ὅλα τὰ εἴδη τῆς μελῳδίας, τὴν ὁποίαν θαυμάζομεν εἰς τὰ ἔργα ἄλλων ἰσχυρῶν δημιουργῶν.

Τὴν εὐχάριστον δροσερότητα τοῦ Χάϊντεν, τὴν ζωηρὰν νεανικότητα τοῦ Μόζαρτ, τὴν μεγαλειώδη αὐστηρότητα τοῦ Μπάχ, τὸν λυρικὸν μυστικισμὸν τοῦ Χέντελ, τὴ νδύναμιν τοῦ Μπράμς, τὴν ἄριστον μελαγχολίαν τοῦ Σωπέν, ὅλους τοὺς χρωματισμοὺς καὶ ὅλας τὰς ἀναλαμπάς καὶ ὅλας τὰς ἐντάσεις τέλος διὰ νὰ ἐκφράσουν μὲ τὴν μουσικὴν τὰ μυστικὰ τοῦ ἔρωτος καὶ τὴν λύπην τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Αὐτὴ εἶναι ἡ μουσικὴ τοῦ Μπετόβεν, ἡ ὁποία κατέστη παγκόσμιος.

Τὸ ἀριστούργημα ὅμως τῆς μεγάλης αὐτῆς καλλιτεχνικῆς ψυχῆς ἀποτελεῖ ἡ «Ἐννάτη Συμφωνία». Ὁ Μπερλιόζ τὴν ὠνόμασε τὴν ὑψηλοτέραν ἔκφρασιν τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Μπετόβεν. Ὁ δὲ Βάγνερ εἶπεν: «Ὑπάρχουν ἀκόμη ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦν νὰ γράφουν συμφωνίας χωρὶς νὰ ὑποπτευθοῦν ποτὲ ὅτι ἡ τελευταία ἐγράφη πρὸ καιροῦ».

ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ

Κάπως ἀργὰ ἐτελείωσαν ἐφέτος αἱ συναυλίαι αἱ ὁποῖαι δίδονται τὴν χειμερινὴν περίοδον. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε πολὺ ὁ κ. Πιερνέ, τοῦ ὁποίου αἱ συναυλίαι ἐκράτησαν ὅλον σχεδὸν τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς τούτου. Ἐπίσης καὶ ἡ Συναυλία τῶν τελειοφοίτων τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν ἐδόθη καὶ αὐτὴ ἀργὰ εἰς τὰ Ὀλύμπια. Τὸ πρόγραμμα τῆς Συναυλίας πλούσιον καὶ μὲ ἐπιμέλειαν συντεταγμένον ἀποδεικνύει τὴν πραγματικὴν πρόοδον τοῦ πρώτου μουσικοῦ Σωματείου τῆς πόλεώς μας. Θὰ ἀναφέρωμεν ἁπλῶς τὰ ὀνόματα τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ Ὠδείου, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν ἐπίδειξιν. Ἡ Δὶς Ἀσκητοπούλου, ἡ ΔὶςΜποσινάκη, Μαιροπούλου, Παπαδοπούλου, Κουρούκλη, Κατσιφοῦ, Χατζοπούλου καὶ οἱ κ. κ. Σκαντζουράκης, Καραλίβανος καὶ Νερεζίτης.

* * *

Εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ὠδείου ἔδωκε μίαν ἐνδιαφέρουσαν συναυλίαν ὁ κ. Τριαντσφύλλου μὲ τὰς μαθητρίας του. Ἰδιαιτέρως προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τὸ τάλαντον τῆς Δος Μαλαμίδου.

ΘΕΑΤΡΑ

Τὰ θέατρα εὑρίσκονται πλέον εἰς τὴν ἀκμήν των. Φαίνεται ὅμως ὅτι οὔτε καὶ ἐφέτος δὲν θὰ ἴδωμεν πρωτότυπα Ἑλληνικὰ ἔργα. Οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς ἢ δὲν γράφουν πλέον, ἢ φυλάττουν εἰς τὸ συρτάρι των τὰ ἔργα των δι' ἄλλας καταλληλοτέρας περιστάσεις. Ὡς ἐκ τούτου οἱ θιασάρχαι καταφεύγουν εἰς τὴν ξένην παραγωγὴν καὶ πολλάκις ἡ ἐκλογὴ των ἀξίζει τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐκτίμησιν.

Ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ ἔργα ἦτο ἡ «Ναστάσια» ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς τὸ θέατρον Κυβέλης. Τὸ ἔργον ἦτο βγαλμένο ἀπὸ τὸ γνωστὸν μυθιστόρημα τοῦ Δοστογιέφσκη ὁ «Ἠλίθιος» καὶ ἔχει ὅλας τὰς ἀρετὰς τῆς δυνατῆς πένας τοῦ Ρώσσου συγγραφέως.

Ἐπίσης ἡ κ. Κυβέλη κατόπιν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου τοῦ κ. Μελὰ «Τὸ ἄσπρο καὶ τὸ Μαῦρο», εἰς τὴν Ἀμερικήν, τὸ ἐπανέφερεν εἰς τὴν θεατρικὴν ζωὴν καὶ ἐπὶ σειρὰν τὸ ἔπαιξεν εἰς τὸ θέατρόν της. Ἡ πρώτη ἑσπέρα τῆς παραστάσεως τοῦ ἔργου ὑπῆρξε πανηγυρική.

Ὁ θίασος τοῦ θεάτρου Κυβέλης ἐπαρουσίασεν ἕνα σπάνιον σύνολον ὑποκρίσεως.

Τὸ ἔργον τῆς Δανίδος συγγραφέως κυρίας Κάρεν Μπράμσεν, «Ὁ Καθηγητὴς Κλένοβ», τὸ ὁποῖον ἐδίδαξεν ὁ αὐτὸς θίασος, εἶναι μία ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Τὸν τυφλὸν καθηγητὴν ὑπεδύθη ὁ κ. Βεάκης.

* * *

Εἰς τὸ θέατρον τῆς κυρίας Κοτοπούλη ἐπαίχθη ἡ ὡραία κωμῳδία «Οἱ Δύο Κύριοι τῆς Κυρίας». Ἐπίσης ἤρεσε πολὺ εἰς τὸ κοινὸν «Ὁ Ἐξάδελφος Ἐδουάρδος».

* * *

Εἰς τὰ «Διονύσια» «Ἡ Ἡριγκήπισσα ὦ Λαλὰ» ἐσημείωσεν ἀρκετὴν ἐπιτυχίαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῆς κ. Πέπι Ζάμπα συνετέλεσε κατὰ πολὺ εἰς τοῦτο. Καλὴν μουσικὴν εἶχε καὶ ἡ «Δεσποινὶς τοῦ Ἀσυρμάτου», ἡ ὁποία ἐπαίχθη εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον. Ἡ κ. Κολυβᾶ καὶ ὁ κ. Δράμαλης πολὺ καλοί.

* * *

Εἰς τὸ «Κεντρικὸν» ὑπὸ τοῦ θιάσου τοῦ κ. Γονίδη ἀνεβιβάσθη μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν ἡ «Ἡ Πρωτευουσιάνα». Ἡ Ἐπιθεώρησις αὐτὴ εἶναι μία ἐκ τῶν καλλιτέρων.

* * *

Εἰς τὸ θέατρον Παπαϊωάννου ἐπανελήφθη καὶ ἐφέτος μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν ἡ «Ζιγκολέτ». Ἡ ὀπερέττα τοῦ Λέχαρ ἀκούεται πάντοτε μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν. Ὁ κ. Παπαϊωάννου προετοιμάζει ἐφέτος πολλὰς ἐκπλήξεις διὰ τὸ ἀθηναϊκὸν κοινόν.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ὁ Ἐκδοτικὸς Οἶκος Μιχ. Ζηκάκη ἀπεφάσισε νὰ ἱδρύσῃ ἐτήσιον διαγώνισμα πρὸς ἔκδοσιν ἀνεκδότου ἑλληνικοῦ μυθιστορήματος.

Τὸ διαγώνισμα τοῦτο θὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους:

Τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ σταλῇ διὰ νὰ μετάσχῃ αὐτοῦ πρέπει νὰ εἶναι ὅλως ἀνέκδοτον.

Ἐκτυπούμενον ν' ἀποτελέσῃ βιβλίον 15—20 τυπογραφικῶν φύλλων (σελ. 240—320) σχήματος 16ου τῶν συνήθων λογοτεχνικῶν ἐκδόσεων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα ἢ τὴν ὑπόθεσιν (ἱστορικὸν μυθιστόρημα, κοινωνικόν, ἐθνικιστικόν, σοσιαλιστικὸν κτλ.) τὴν ἐποχὴν καὶ τὸ εἶδος (ἠθογραφικόν, ψυχολογικὸν κτλ.) ἀφίνεται πλήρης ἐλευθερία εἰς τὸν συγγραφέα.

Ἐκ τῶν μυθιστορημάτων τὰ ὁποῖα θὰ σταλοῦν διὰ νὰ μετάσχουν τοῦ διαγωνισμοῦ θὰ βραβευθῇ ἀπαραιτήτως ἓν καὶ μόνον ἐν· ἤτοι τὸ χρηματικὸν ἔπαθλον δὲν θὰ διανεμηθῇ.

Εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ καλλιτέρου μυθιστορήματος θὰ δοθοῦν ὡς ἀμοιβὴ δραχμαὶ 5.000 διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Οἴκου Ζηκάκη πρώτην ἔκδοσιν ἐκ 3.000 ἀντιτύπων.

Τὰ ἔργα δακτυλογραφημένα ἢ πολὺ καθαρογραμμένα πρέπει ν' ἀποσταλοῦν μέχρι τῆς 15ης Ὀκτωβρίου εἰς τὸν Ἐκδοτικὸν Οἶκον Ζηκάκη (ὁδὸς Πεσματζόγλου 21). Ἂν ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ σταλῇ μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ ὁρίου, δὲν θὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν.

Τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα θὰ μετάσχουν τοῦ διαγωνισμοῦ τού-

του, θὰ κριθοῦν ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τῶν κ. κ. Παύλου Νιρβάνα, Ἠλ. Βουτιερίδη καὶ Ρήγα Γκόλφη. Ἡ κρίσις τῆς ἐπιτροπῆς θὰ δημοσιευθῇ ὡς πρόλογος εἰς τὸ βραβευθησόμενον μυθιστόρημα.

Τὰ χειρόγραφα τῶν μὴ βραβευθησομένων θὰ ἐπιστραφοῦν.

Διὰ τῆς χειρονομίας του ταύτης ὁ Ἐκδοτικὸς Οἶκος Ζηκάκη δίδει νέαν ὤθησιν εἰς τὴν πνευματικὴν παρ' ἡμῖν κίνησιν καὶ τοῦ ἀξίζει κάθε ἔπαινος διὰ τὴν ἐφαρμογὴν μιᾶς τόσον ὡραίας σκέψεως.

Ποικιλη Σελις

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος τοῦ Ρουσσάρ, διεξήχθησαν μεγάλαι ἑορταί. Εἰς τὸ Παρίσι ἀνηγέρθη μνημεῖον εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ὁποίου ὡμίλησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας Ρομπὲρ ντὲ Φλέρ, Ζοζὲφ Μπεντιὲ καὶ Πιὲρ ντὲ Νοκάλ, ἀναπτύξαντες τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ.

Ὑπάρχουν ποιηταὶ ποὺ δημιουργοῦν τὴν γλῶσσαν. Ἄλλοι ἀνοίγουν φιλολογικὴν περίοδον ἡ ὁποία κάποτε διαρκεῖ πολλοὺς αἰῶνας. Ἕνας τοιοῦτος ποιητὴς ὑπῆρξεν ὁ Ρουσσὰρ διὰ τὴν Γαλλίαν.

Πρὸ αὐτοῦ, ὅπως καὶ μετ' αὐτόν, ἡ γαλλικὴ φιλολογία δὲν εἶναι ἡ ἴδια. Διότι ὁ Ρουσσὰρ ἐὰν δὲν ηὔξησε τὰς σελίδας τῆς γαλλικῆς φιλολογίας ἔκαμε κάτι καλλίτερον: Ἀνανέωσε καὶ συνεπλήρωσε τὸ ὑλικόν της. Ἐξύψωσε τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν φιλολογιῶν αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ὅλον τὸ σεβαρὸν καὶ βαθὺ αἴσθημα τῶν ἀνθρώπων. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ρουσσὰρ ἡ γαλλικὴ φιλολογία κατέλαβε τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς.

* * *

Ὁ Ρουσσὰρ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ποὺ ἀνέπτυξεν εἰς τὴν Γαλλίαν τὴν ὑψηλὴν γλῶσσαν, τὴν ἔκφρασιν τῶν νευρωδῶν ἰδεῶν ποὺ γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων τὸ θλιβερὸν πεπρωμένον, τὰς μεγάλας εἰκόνας διὰ τῶν ὁποίων ἀποδίδονται αἱ ὑψηλαὶ ἰδέαι καὶ διὰ τῶν ὁποίων ὡμίλει ἀργότερον ὁ Σενιὲ προκειμένου περὶ Ὁμήρου. Πρὸ τοῦ Ρουσσὰρ ἡ γαλλικὴ ποίησις εὑρίσκετο εἰς νηπιώδη κατάστασιν. Ἀπὸ τοῦ Ρουσσὰρ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν. Ὁ Ρουσσὰρ ἐφεῦρε ρίμες, ρυθμούς, θέματα. Ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ποὺ ἔδωκεν ὤθησιν εἰς τὸν κλασσικισμὸν καὶ ἐνέπνευσε τὸ μυθιστόρημα. Ὅλη ἡ ἱστορία τῆς γαλλικῆς ποιήσεως περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ Γάλλου ποιητοῦ.

* * *

Ἡ ἀνάλυσις τοῦ ἔργου του ὅσον καὶ ἂν γείνῃ σύντομος δὲν εἶναι εὔκολος. Ἀρκεῖ μόνον ὅτι ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανεὶς ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ ἐκφράζει τὸ πᾶν. Τὸν ἔρωτα πρῶτα καὶ πρὸ παντός. Μαζῆ μὲ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν χαρὰν ποὺ τὸν συνοδεύει ὁ Ρουσσὰρ ἐτραγούδησε τὴν μελαγχολίαν, τὴν ἀχώριστον σύντροφον καὶ ἀδελφὴν τῆς χαρᾶς. Κατὰ δεύτερον λόγον, ὁ Ρουσσὰρ ἐτραγούδησε τὴν φύσιν. Ὑπῆρξε καὶ εἰς αὐτὸ λεπτομερέστερος, ἀντικειμενικώτερος.

Μὲ ὀλίγας λέξεις, ὁ Ρουσσὰρ εἶναι ἕνας ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ποιητὰς ποὺ ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ καθώρισεν ὡς ἑξῆς: «Καρδιὲς ἀνοιχτές, πνεύματα μεγάλα. Ἀληθινὰ πρότυπα τῆς ἀνθρωπότητος ποὺ δείχνουν μὲ τὴν παλλομένην ἑνότητά των τὰς μεγάλας δυνάμεις τῆς ψυχῆς. Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ ὄνομα τοῦ Ρουσσὰρ εἶναι ἀρκετὰ γνωστὸν εἰς τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους.

ΤΑΠΡΩΤΑ ΟΠΛΑ

Προτοῦ γνωρίσει τὰς μεγάλας ἐπιτυχίας ὁ Σαρδοῦ, τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ὁποίου ἐγένοντο πρό τινος τὰ ἀποκαλυπτήρια εἰς τὸ Παρίσι, ἐπάλαισεν ἐπ' ἀρκετόν. Ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη ἔκρουε τὰς πόρτες ὅλων τῶν θεάτρων. Καὶ ἂν τοῦ τὴν ἄνοιγαν, κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ Εὐαγγελίου, ἦτο διὰ νὰ τοῦ τὴν κλείσουν κατάμουτρα.

Μίαν ἡμέραν ἡ γνωστοτάτη ἠθοποιὸς Βιργινία Ντεζαζὲ παρουσίασε τὸν νεαρὸν δραματουργὸν εἰς ἕνα διευθυντὴν θεάτρου, τὸν Κοντάρ, ὁ ὁποῖος, ποσὰ τὸ τάλαντόν του, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ τάλαντον τοῦ Σαρδοῦ.

Ἀλλ' ἡ Βιργινία εἶχεν ἐμπιστοσύνην. Ἵδρυσεν ἰδικόν της θέατρον καὶ ἔπαιξε τὸ ἔργον ποὺ ἠρνήθη νὰ δεχθῇ ὁ Κοντάρ, «Τὰ πρῶτα ὅπλα τοῦ Φιγκαρώ». Ἡ ἐπιτυχία, ἡ ὁποία ἔστεψε τὸ ἔργον αὐτό, τοῦ ἐξησφάλισε τὸν μετέπειτα θρίαμβόν του.

Αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες γράφουσαι περὶ τοῦ Σαρδοῦ ἀποδίδουν τὸν δίκαιον φόρον τιμῆς καὶ εἰς τὴν Βιργινίαν Ντεζαζέ, ἡ ὁποία ηὐνόησε τὸν Σαρδοῦ, παίζουσα τὴν πρώτην του κωμῳδίαν «Τὰ πρῶτα ὅπλα τοῦ Φιγκαρώ».

ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ

Ἡ βασίλισσα Μαρία τῆς Ρουμανίας ἔδωσε καὶ ἐπαίχθη εἰς τὰ παρισινὰ θέατρα ἕνα ἰδικόν της ἔργον, τὸ ὁποῖον κατήγαγε μεγάλην ἐπιτυχίαν. Ἐν τούτοις ἡ βασίλισσα Μαρία δὲν εἶναι ἡ μόνη ἐστεμμένη ποὺ γράφει ἢ ἔχει ἄλλο τι προσόν. Κάρολος ὁ Θ' ἔγραφε στίχους ὄχι ἄνευ ἀξίας. Λουδοβίκος ὁ ΙΙ' ἐζωγράφιζε. Λουδοβίκος ὁ ΙΣΤ' ἦτο καλὸς σιδηρουργός. Ἡ Μαρία Ἀντουανέττα ἐκεντοῦσε τέλεια. Ἡ αὐτοκράτειρα Μαρία Λουΐζα ἐζωγράφιζεν ἐπίσης. Ὁ Λουδοβίκος Φίλιππος ἐσχεδίαζε θαυμάσια. Καλλιτεχνικὰ χαρίσματα εἶχαν καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Εὐγενία καὶ ὁ Ναπολέων ὁ Γ'.

θθ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ θθ

Η Δις ΝΤΕ ΜΩΠΑΙΝ: Μετάφρασις Ἀνδρ. Π. Φαρμακοπούλου. Ἓν ἐκ τῶν δυνατωτέρων ἔργων τῆς Γαλλικῆς λογοτεχνίας, τοῦ διασήμου Γάλλου συγγραφέως Γκωτιέ. κατ' ἀριστοτεχνικὴν μετάφρασιν ἀποδοθὲν εἰς τὴν γλῶσσάν μας. Ἔκδοσις τοῦ Οἴκου Ν. Σ. Ζηκάκη. Τιμὴ ἑκάστου ἀντιτύπου δραχ. 14.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ ΡΩΜΑΝΤΣΟ: Ὁ κ. Στέλ. Μαράτος Ἀνεμώνας μᾶς ἔδωκεν ἐν μεταφράσει ἓν ἐκ τῶν πλέον ἐνδιαφερόντων ἔργων τοῦ Πιέρ Λοτί. «Τὸ μυθιστόρημα ἑνὸς Σπαχῆ». Ἡ ἔκδοσις τοῦ ἔργου ἀφείλεται εἰς τὸν οἶκον Ζηκάκη. Τιμὴ ἑκάστου ἀντιτύπου δρ. 7.

ΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ κ.τ.λ. Ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐκδοτικοῦ οἴκου ἐξεδόθη τόμος περιέχων διάφορα διηγήματα τοῦ μεγάλου Ρώσσου συγγραφέως Μαξίμου Γόρκη. Ἕκαστον ἀντίτυπον τιμᾶται δρ. 10.

«ΕΙΔΥΛΛΙΑ ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ». Ἐξεδόθησαν νεωστὶ εἰς δευτέραν ἔκδοσιν κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἀειμνήστου ποιητοῦ Πολέμη. Ὅλη ἡ ἀνέφικτος τεχνικὴ τελειότης καὶ χάρις τοῦ πρωτοτύπου τοῦ ἐξόχου βουκολικοῦ ποιητοῦ τῆς ἀρχαιότητος μεταδίδεται διὰ τῶν στίχων τοῦ συγχρόνου ποιητοῦ—μεταφραστοῦ. Ἐκδότης Ι. Β. Σιδέρης. Ἕκαστον ἀντίτυπον δρ. 6.

Η ΤΡΙΜΟΡΦΗ ΓΥΝΑΙΚΑ. Ἀθηναϊκὸν μυθιστόρημα τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου. Ἐκδότης τοῦ ἔργου ὁ κ. Ι. Δ. Κολλάρος. Ἕκαστον ἀντίτυπον δρ. 20. Ἔργον τοῦ κ. Ξενοπούλου δὲν ἔχει ἀνάγκην κριτικῆς. Ἡ ἀξία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του ἐνυπάρχουν εἰς αὐτὴν τὴν ἀναγγελίαν τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως. Ὁ κ. Ξενόπουλος εἶναι ὑπόδειγμα συστηματικῆς φιλολογικῆς ἐργασίας παρ' ἡμῖν. Δημιουργεῖ οὕτω φιλολογικὸν ἐπαγγελματικὸν σταθμόν. ὅστις θ' ἀποβῇ μνημειώδης διὰ τὴν ἑλληνικὴν φιλολογικὴν ζωήν. Αἱ ἐκδόσεις καὶ αἱ ἀνατυπώσεις τῶν ἔργων του δὲν παύουν. Ἐπακολουθοῦν ἀθρόως αἱ μὲν τὰς δέ. Ἡ ἐργασία του οὕτως ἀποβαίνει διεισδυτικὴ ἐντὸς τῆς σκέψεως. τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Διηγήματα. δράματα, μυθιστορήματα. εἰς σεβαστὸν ἀριθμὸν κυκλοφοροῦντα, ἀποβαίνουν τὸ προσφιλέστερον ἐντρύφημα τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ καὶ φανερώνουν τὴν συνταύτισιν τῶν ἰδεῶν τοῦ συγγραφέως πρὸς τὰς ἀντιλήψεις καὶ τὴν διανοητικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου.

TOUTE NOTRE HELLADE: Εἰς μικρὸν τομίδιον γαλλιστὶ γραμμένον ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Εἰρήνης Γαλανοῦ δημοσιεύονται σύντομα διηγήματα παρμένα ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ζωῆς. Ὁ κ. L. Roussel προτάσσει τοῦ βιβλίου πρόλογον ἐνθαρρυντικώτατον διὰ τὸ τάλαντον τῆς Ἑλληνίδος συγγραφέως.. ἀξίας παντὸς ἐπαίνου διὰ τὸ ὡραῖον ἔργον της.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΑΣΩΝ

Πρόσκλησις πρὸς εἰσαγωγὴν μαθητῶν εἰς τὰς δασοκομικὰς σχολὰς Ἀγυιᾶς καὶ Βυτίνης.

Προσκαλεῖ τοὺς ἐπιθυμοῦντας ἐκ τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἡλικία δὲν εἶναι μεγαλυτέρα τῶν 26 ἐτῶν. νὰ καταταχθῶσιν ὡς μαθηταὶ ἐπὶ διετίαν εἰς τὰς δασονομικὰς Σχολὰς Ἀγυιᾶς καὶ Βυτίνης, ἵνα τὸ βραδύτερον μέχρι πρώτης (1ης) Αὐγούστου ἐ. ἔ. ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Διεύθυνσιν Δασῶν τὰ κάτωθι:

1) Αἴτησιν ἀναγράφουσαν καθαρά, ὀνοματεπώνυμον, κατοικίαν καὶ διεύθυνσιν τοῦ αἰτοῦντος.

2) Πιστοποιητικὸν τῆς ἁρμοδίας ἀρχῆς περὶ Ἑλληνικῆς ἰθαγενείας, ἡλικίας καὶ κατοικίας.

3) Πιστοποιητικὰ τῶν ἁρμοδίων Εἰσαγγελέων καὶ ὑπεύθυνον δήλωσιν ὅτι δὲν ὑπέπεσαν εἰς ἀδίκημα ἀναγραφόμενον εἰς τὰ ἄρθρα 21—24 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου.

4) Πρωτότυπον ἢ ἐπίσημον ἀντίγραφον ἀπολυτηρίου ἢ ἐξαταξίου σχολείου ἰσοτίμου Σχολῆς.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰσαχθησομένων ὡρίσθη ἐφέτος εἰς ἑκατόν. δηλ. 50 διὰ τὴν Σχολὴν Ἀγυιᾶς καὶ 50 διὰ τὴν Σχολὴ νΒυτίνης.

Ὁ Τμηματάρχης Δασῶν
Μ. ΑΙΣΜΑΝΗΣ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΠΛΕΙΟΔΟΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΣ

Πρὸς πώλησιν τῶν καυσοξύλων τῆς ὑπηρεσίας τῶν δημοσίων δενδροστοιχιῶν καὶ κήπων Ἀθηνῶν.

Τὴν 29 Ἰουνίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 10—12 π. μ. καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δημοσίων δενδροστοιχιῶν καὶ κήπων Ἀθηνῶν ἐνεργηθήσεται πλειοδοτικὴ δημοπρασία διὰ τὴν πώλησιν τῶν καυσοξύλων τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ὑπὸ ὅρους, ὧν δύνανται νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ βουλόμενοι παρὰ τῷ γραφείῳ τῆς ἄνω ὑπηρεσίας.

(Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Ἐπανάληψις δημοπρασίας διὰ προμήθειαν στολῶν τῶν κλητήρων τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας.

Τὴν 14ην Ἰουνίου ἡμέραν Σάββατον καὶ ὥραν 11 π. μ. θέλει ἐπαναληφθῆ ἡ δημοπρασία διὰ τὴν προμήθειαν στολῶν τῶν κλητήρων τοῦ ἄνω Ὑπουργείου.

Πᾶσα πληροφορία χορηγεῖται ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Γεωργίας τμῆμα προσωπικοῦ.

(Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Προκήρυξις δημοπρασίας διὰ τὴν προμήθειαν 2,000 ὀκάδων σύρματος ἀκανθωτοῦ.

Τὴν 6ην Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 10ην π. μ. μέχρι τῆς μεσημβρίας ἐνεργηθήσεται ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Δημοπρατηρίῳ ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Νομάρχου Ἀττικοβοιωτίας, τοῦ Οἰκονομικοῦ Ἐφόρου Ἀττικῆς καὶ τοῦ προϊσταμένου τοῦ ἐνταῦθα δασαρχείου Ἀναδασώσεων μειοδοτικὴ δημοπρασία διὰ τὴν προμήθειαν δύο χιλιάδων (2,000) ὀκάδων σύρματος ἀκανθωτοῦ καταλλήλου διὰ περίφραξιν δασουμένων ἐκτάσεων, ὑπὸ ὅρους ὧν δύνανται νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ βουλόμενοι παρὰ τῇ ἄνω ἐπιτροπῇ.

(Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Προκήρυξις διαγωνισμοῦ πρὸς κατάληψιν εἴκοσι θέσεων βοηθῶν β' τάξεως τοῦ σώματος τῶν τοπογράφων μηχανικῶν.

Τὴν 10ην Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 9ην π. μ. ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας ἐνεργηθήσεται διαγωνισμὸς πρὸς κατάληψιν εἴκοσι θέσεων βοηθῶν β' τάξεως τοῦ σώματος τῶν τοπογράφων μηχανικῶν.

Αἰτήσεις γίνονται δεκταὶ μέχρι τῆς 8ης Ἰουλίου ἐ. ἔ. συμπεριλαμβανομένης.

Προσόντα: ἀπολυτήριον γυμνασίου ἢ διδασκαλείου ἢ δημοσίας ἢ ἄλλης ἀναγνωρισμένης ἐμπορικῆς σχολῆς.

Πᾶσα πληροφορία χορηγεῖται ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Γεωργίας (τμῆμα προσωπικοῦ).

(Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Προκήρυξις διαγωνισμοῦ πρὸς κατάληψιν 20 θέσεων ἐπιμελητῶν γ' τάξεως τῆς Γεωργικῆς καὶ Ἐποικιστικῆς ὑπηρεσίας.

Τὴν 10ην Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Τετάρτη καὶ ὥραν 9ην π. μ. ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας ἐνεργηθήσεται διαγωνισμὸς πρὸς κατάληψιν 20 θέσεων ἐπιμελητῶν γ' τάξεως τῆς Γεωργικῆς καὶ Ἐποικιστικῆς ὑπηρεσίας.

Αἰτήσεις ὑποβάλλονται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον μέχρι τῆς 9ης Ἰουλίου ἐ. ἔ.

Προσόντα: δίπλωμα μιᾶς τῶν παρ' ἡμῖν Δημοσίων Μέσων Γεωργικῶν Σχολῶν ἢ τῶν τῆς Ἑσπερίας Δημοσίων τοιούτων.

Πᾶσα πληροφορία χορηγεῖται ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Γεωργίας (τμῆμα προσωπικοῦ).

(Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Προμήθεια εἴκοσι τόννων πρασίνου τῶν Παρισίων.

Μὴ ληφθείσης ἀποφάσεως τὸ παρελθὸν Σάββατον 7 Ἰουνίου ἐ. ἔ. ἐπὶ τῶν προσφορῶν διὰ τὴν προμήθειαν εἴκοσι τόννων πρασίνου τῶν Παρισίων (Vert de Paris) ἢ Urania grun ἢ Silesia grun ἢ Schweinfurter grun ἢ ἄλλης σκευασίας, ἡ ὁποία ἔχει βάσιν τὸ πράσινον τῶν Παρισίων, τὸ ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας (διεύθυνσις τῆς φυτοπαθολογίας) προσκαλεῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους νὰ προμηθεύσωσιν εἴκοσι τόννους πρασίνου τῶν Παρισίων ἢ ἀναλόγου σκευασίας, ὅπως ὑποβάλωσιν ἐνσφραγίστους προσφορὰς εἰς τὸ τμῆμα τῆς διεκπεραιώσεως τοῦ ὑπουργείου τῆς Γεωργίας μέχρι τῆς 12ης ὥρας τῆς 14ης Ἰουνίου ἐ. ἔ. Αἱ ἐνσφράγιστοι προσφοραὶ θὰ ἀποσφραγισθῶσι τὴν 12 καὶ 30' μ. μ. τῆς 14ης Ἰουνίου ἐ. ἔ. ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἐξ ἀνωτέρων ὑπαλλήλων ἐνώπιον τῶν προσενεγκόντων τὰς ἐνσφραγίστους προσφοράς. Ἡ γνωμοδότησις τῆς ἐπιτροπῆς ὑπόκειται εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ ὑπουργοῦ. Ἡ προμήθεια θὰ ἀνατεθῇ εἰς τὸν προσενεγκόντα τὴν συμφερωτέραν προσφορὰν δι' ὑπουργικῆς ἀποφάσεως κοινοποιουμένης αὐτῷ μέχρι τῆς 17ης Ἰουνίου ἐ. ἔ.

Οἱ ὅροι διὰ τὰς ἐνσφραγίστους προσφορὰς καὶ τὴν προμήθειαν εἶναι οἱ ἐν τῇ προσκλήσει ὑπ' ἀριθ. 59795 τῆς 3ης Ἰουνίου ἐ. ἔ. ἐκτὸς τοῦ ὅρου τῶν χρόνων παραδόσεως παρατεινομένων κατὰ μίαν ἑβδομάδα.

(Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας).

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΠΙΛΩΝ

ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁδὸς Εὐαγγελιστρίας ἀριθμ. 19.

Γοῦστο, κομψότης, ἐκλεκτικότης διακρίνουν τὸ ἐργοστάσιον τῆς κυρίας

ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

ΧΗΜΙΚΑ-ΜΙΚΡΟΒΙΜΛΟΓΙΚΑ- ΖΥΜΟΤΕΧΝΙΚΑ

ΤΑΣ. Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΧΗΜΙΚΟΥ ΖΥΜΟΤΕΧΝΟΥ

4-ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ-4

ΑΘΗΝΑΙ

(Πλησίον Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου)

ΑΓΟΡΑ & ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 12

Γραφεῖα ἀγορᾶς καὶ καὶ πωλήσεως μεταχειρισμένων καὶ μὴ γραμματοσήμων ὑπὸ τοῦ κ. Ν. ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΥ Οἶκος ἐμπιστοσύνης καὶ ἐξαιρετικῆς εὐσυνειδησίας.

ΜΕΓΑΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

AU PRINTEMPS

Δ. & Φ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΩΝ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ

Τὸ τελειότερον κατάστημα Γυναικείων Εἰδῶν

Ἀσπρόρρουχα διὰ προῖκας

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ & Σ^Α

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ ΣΤΙΓΜΙΑΙΩΣ